

DINÀMIQUES RESIDENCIALS I RISCOS DE DESPLAÇAMENT DE POBLACIÓ A SANT CUGAT DEL VALLÈS

ORIOLO NEL·LO COLOM

Geòleg, professor de la UAB i director de l'estudi

RESUM

Aquest estudi, acabat el setembre del 2022, ha anat precedit d'un altre intítulat *Dinàmiques residencials i riscos de substitució de població a Sant Cugat del Vallès*, finalitzat el desembre del 2021, menys extens i les conclusions del qual estan incloses en el que publiquem. Els dos són fruit d'un encàrrec de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès, al qual agraïm l'autorització per publicar-lo. De l'estudi no es reproduïx l'apèndix estadístic, per raons d'espai i perquè entenem que la informació aportada és suficientment completa. L'estudi analitza l'evolució de la ciutat de Sant Cugat del Vallès en el darrer quart de segle. S'ha estudiat l'evolució demogràfica i del mercat immobiliari, la transformació del perfil de la població a partir de les dades padronals i el comportament de cada un dels nou barris en els quals s'ha dividit el municipi, pel que fa a l'arribada i sortida de població. S'ha constatat que els darrers anys s'ha produït un procés de substitució poblacional, caracteritzat per l'arribada de persones amb un elevat nivell d'estudis i ingressos i per la marxa de persones amb menor nivell d'ingressos i estudis.

RESUMEN

El presente estudio, acabado en setiembre de 2022, ha ido precedido de otro bajo el título *Dinàmiques residencials i riscos de substitució de població a Sant Cugat del Vallès*, terminado en diciembre de 2021, menos extenso y cuyas conclusiones están incluidas en el que publicamos. Ambos son un encargo del Ayuntamiento de Sant Cugat del Vallès, al cual agradecemos la autorización para su publicación. Del estudio no reproducimos su apéndice estadístico, por razones de espacio y porque entendemos que la información aportada es suficientemente completa. El estudio analiza la evolución demográfica y del mercado inmobiliario, la transformación del perfil de la población a partir de los datos del padrón y el comportamiento de cada uno de los nueve barrios en que ha sido dividido el municipio, por lo que se refiere a entradas y salidas de población. Se ha constatado que en los últimos años se ha producido un proceso de sustitución poblacional, caracterizado por la llegada de personas con un elevado nivel de estudios e ingresos y por la marcha de personas con menor nivel de ingresos y estudios.

SUMMARY

This study, finished in September 2022, has been preceded by another with the title *Dinàmiques residencials i riscos de substitució de població a Sant Cugat del Vallès* (Residential dynamics and population substitution risks in Sant Cugat del Vallès), completed in December 2021, less extensive and whose conclusions are included in the one we publish. Both are commissioned by the Sant Cugat del Vallès Town Hall, which we thank for authorizing their publication. We do not reproduce the statistical appendix of the study, for reasons of space and because we believe that the information provided is sufficiently complete. The study analyzes the demographic evolution and the real estate market, the transformation of the population's profile from the data of the census and the behavior of each one of the nine neighborhoods into which the municipality has been divided, with regard to the arrival and departure of population. It has been verified that in recent years there it has been a process of population substitution, characterized by the arrival of people with a high level of education and income and by the departure of people with a lower level of income and education.

UNA APROXIMACIÓ A PARTIR DE LES DADES PADRONALS, 1997-2021

INFORME FINAL

Elaborat pel Grup d'Estudis sobre Territori, Energia i Societat de la Universitat Autònoma de Barcelona, per encàrrec de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès

Oriol Nel·lo Colom (Dir.)
Joan Checa Rius

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), setembre 2022

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ

Al llarg de les dues darreres dècades, el territori de l'Àrea Metropolitana de Barcelona ha experimentat profundes transformacions en la seva composició sociodemogràfica. A grans trets, aquests canvis, que han afectat en particular algunes de les seves ciutats, es deuen a dos fenòmens de naturalesa diferent:

- a) Per una banda, l'intercanvi poblacional amb altres àrees geogràfiques ha tingut un paper destacat en el creixement demogràfic. Així, l'arribada de contingents de població, procedent tant de mobilitat residencial dins de l'àmbit metropolità com d'origen estranger, ha estat el principal component del creixement demogràfic.
- b) Per altra banda, l'increment del preu de l'habitatge i l'augment de les desigualtats socials han intensificat la importància dels factors que condicionen la possibilitat d'elecció del lloc de residència de les persones, augmentant així els processos de segregació residencial.

En aquest context, en ser la capacitat de licitar al mercat del sòl i l'habitatge una funció de la renda disponible de les persones i les famílies, els individus i les llars que pertanyen a grups socials més desfavorits han tingut menys capacitat d'escollir la localitat de residència. Això comporta que, en no poques ocasions, aquests tendeixin a veure's relegats a aquelles parts de les àrees urbanes amb més dèficits urbans, menor dotació de serveis, pitjor qualitat d'habitatge i, sovint, pitjor accessibilitat. En canvi, els grups més benestants poden residir en àrees dotades de més qualitat urbanística i ambiental i millors serveis, encara que això suposi haver de

satisfer preus d'habitatge més elevats i, en alguns casos, assumir majors costos de mobilitat. La renda no és, de cap manera, l'únic factor que incideix en la segregació residencial, ja que hi intervenen també altres variables –com l'edat, l'origen o sentiment de pertinença ètnica– però constitueix el més determinant en les nostres realitats urbanes.

Com dèiem, aquest fenomen no és pas privatiu dels grups socials més desfavorits sinó que afecta la població en el seu conjunt i, en especial, les llars més benestants que presenten una acusada tendència a concentrar-se sobre el territori. Això és especialment visible en alguns districtes de la ciutat de Barcelona i en municipis com Sant Just Desvern, Sant Joan Despí o Sant Cugat del Vallès. La concentració de població de renda mitjana i mitjana alta s'hi ha vist acompanyada per l'increment dels preus immobiliaris. Com a conseqüència, alguns col·lectius que han viscut i crescut en aquestes localitats tenen dificultats per accedir-hi i a l'habitatge. Aquestes dinàmiques afecten de manera destacada col·lectius específics com poden ser: joves amb poca estabilitat laboral, famílies monoparentals i població migrant per qüestions econòmiques, entre d'altres.

El present estudi té per objectiu oferir una aproximació a l'impacte dels canvis enunciats en les dinàmiques poblacionals a Sant Cugat del Vallès, municipi caracteritzat, precisament, per disposar d'una oferta immobiliària amb preus pel damunt de la mitjana metropolitana i una població amb renda mitjana també relativament elevada.

En concret, el document, que es basa en l'explotació aprofundida del padró d'habitants durant el darrer quart de segle, es proposa aprofundir en l'anàlisi dels processos recents de transformació demogràfica, urbana i social al municipi de Sant Cugat del Vallès.

Per fer-ho, es parteix de la hipòtesi que s'estan produint processos de desplaçament d'una part de la població local, que és reemplaçada per adults-joves de major nivell adquisitiu d'altres procedències. En concret es tractarà de respondre a les quatre preguntes de recerca següents:

- a) Quina és l'estructura de la població de Sant Cugat del Vallès segons el sexe, l'edat, nivell d'estudis, procedència i nacionalitat? Com ha evolucionat durant el darrer vintenni?
- b) Quins són els perfils de la població que ha arribat a Sant Cugat? Com ha evolucionat al llarg del darrer vintenni?

- c) Quins són els perfils de la població que ha marxat de Sant Cugat? Com ha evolucionat al llarg del darrer vintenni?
- d) Quins són els territoris de procedència i destí de la població que arriba o marxa de Sant Cugat del Vallès?

La recerca és fruit de l'encàrrec de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès a la Universitat Autònoma de Barcelona i ha estat realitzat pel Grup d'Estudis sobre Energia, Territori i Societat d'aquesta universitat, sota la direcció del professor Oriol Nel·lo. L'estudi s'ha desenvolupat en dues fases:

- a) En la primera, s'han estudiat les dades padronals de la localitat tot centrant-se en particular en la quantificació i l'impacte dels moviments supralocals de població. Els resultats d'aquesta etapa foren objecte d'un primer informe que fou lliurat a l'Ajuntament de Sant Cugat el dia 12 d'agost de 2021. Per presentar els resultats l'Ajuntament de Sant Cugat impulsà, així mateix, la jornada de debat «Sant Cugat 2030» celebrada el dia 27 de maig de 2022. Els materials i el vídeo de la sessió poden veure's a <https://www.youtube.com/watch?v=JJH-7EPByzw>
- b) La segona etapa de l'estudi s'ha centrat, sempre a partir de dades padronals, en la quantificació i l'impacte dels moviments intramunicipals de població. El present informe final inclou, de manera integrada, els resultats de les dues fases de l'estudi.

El document consta de sis capítols a més de la present introducció. Tot seguit es detalla la metodologia i la font principal d'informació, que és el padró d'habitants municipal. En tercer lloc, s'introdueix el context territorial en el qual s'ha produït l'evolució demogràfica de Sant Cugat durant les darreres dècades, tot parant especial esment a la qüestió de l'habitatge i les dinàmiques metropolitanes. En el capítol quart s'estudia en detall aquesta evolució demogràfica a partir de les dades del padró, tant pel que fa a l'evolució en termes absoluts com a l'evolució del perfil de la població entre 1997 i 2021. Aquesta anàlisi de les dades padronals per al conjunt del municipi es complementa en el capítol cinquè amb un estudi específic per als barris de la localitat. En el sisè capítol es detallen les conclusions de l'estudi i s'indiquen les implicacions que se'n deriven per a les polítiques públiques. S'inclou també un apartat de bibliografia amb referències de diversos treballs útils per contextualitzar la present recerca en les dinàmiques i les polítiques metropolitanes. Finalment, a tall

de material complementari, s'adjunten les taules i figures elaborades a partir de les dades tractades, que complementen el text principal.

2. METODOLOGIA I FONTS

El present estudi s'alimenta principalment d'una font de dades: el padró municipal d'habitants. El padró, com és sabut, és el registre administratiu on consten els veïns d'un municipi i constitueix una prova del seu veïnatge administratiu. Cada ajuntament s'encarrega de la creació, la gestió i el manteniment del seu padró. Es tracta d'un registre de dades personals regulat per la Llei de bases de règim local i la Llei de protecció de dades. Pel que fa al tractament de les dades padronals, l'Institut Nacional de Estadística ofereix, a través de l'*Estadística de variaciones residenciales*, dades de mobilitat residencial a escala municipal. Es tracta d'una font valuosa, que conté dades per a tots els municipis de l'Estat, però que no inclou algunes informacions que figuren en el padró, com, per exemple, el nivell d'estudis de la població, que com es veurà han estat essencials per a la nostra recerca. Així, pels objectius d'aquesta investigació han resultat essencials les dades facilitades per l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès, que han permès conèixer no només tots els moviments residencials registrats de la població del municipi, sinó també les característiques bàsiques d'aquesta població. Concretament, per la present recerca a partir de les dades del padró municipal de Sant Cugat s'ha construït un fitxer de prop de 600.000 registres.

Com ja s'ha indicat, el marc temporal de la recerca cobreix un període d'un quart de segle. Concretament, els cinc lustres compresos entre 1997 i 2021. Aquest lapse de temps abasta quatre períodes ben diferenciats, les característiques dels quals han tingut impactes importants en els moviments de la població i que, per tant, han de ser tingudes estretament en compte a l'hora d'analitzar les dades:

- a) 1997-2009, caracteritzat pel cicle econòmic expansiu i el boom immobiliari.
- b) 2010-2014, corresponent a la crisi financera i la implantació de polítiques d'austeritat.
- c) 2015-2019, inici de la recuperació econòmica.
- d) 2020-2021, impacte de la pandèmia Covid-19

Des del punt de vista metodològic, cal indicar que les dades contingudes en el padró d'habitants permeten dos tipus de lectura:

a) La *lectura estàtica* del padró d'habitants a 1 de gener de cada any permet obtenir una panoràmica transversal de la població en aquell moment. És a dir, mostra una imatge fixa de com era la població en aquella data concreta. Les variables individuals que ens proporcionen les xifres oficials del padró d'habitants són: edat, sexe, nivell d'estudis, nacionalitat, lloc de naixement i lloc de residència a escala de secció censal. Per a aquesta lectura s'han tingut en consideració els registres de les categories: Altes (A), Canvi domicili (D), Confirmació residència, Canvi de dades personals, Renovació 2 anys + canvi domicili, Renovació inscripció 2 anys (P), modificació territorial, canvi seccionat (T), totes elles sense data de finalització o finalització després de l'any considerat i data d'inici abans de l'any considerat.

b) La *lectura de fluxos* del padró d'habitants permet analitzar dos tipus de moviments al llarg del temps:

- En primer lloc, els moviments intermunicipals: les immigracions i emigracions que comporten anar a viure o deixar de viure en el municipi, ja sigui per raó de naixement, canvi de domicili o defunció.
- En segon lloc, els moviments intramunicipals: els canvis de domicili a l'interior del municipi ja sigui a l'interior de cada barri o entre els barris del municipi de Sant Cugat del Vallès que es produeixen al llarg de l'any.

En ambdós casos, analitzarem tant el volum del moviment de població com el perfil de població que realitza el canvi de residència. Concretament, del total de moviments que registra el padró hem tingut en compte tant els *moviments intermunicipals* com els *intramunicipals*, tot atenent les categories següents: Altes –per omisió, per canvi de residència, així com en alguns casos els naixements; Baixes –per expulsió, per inscripció indeguda, per caducitat, per canvi de residència, per duplictat, per ofici, i, en algunes anàlisis, les defuncions.¹ Per tal de procedir a l'anàlisi s'ha depurat la base provinent del padró, així com s'han afegit alguns camps nous per facilitar l'anàlisi.

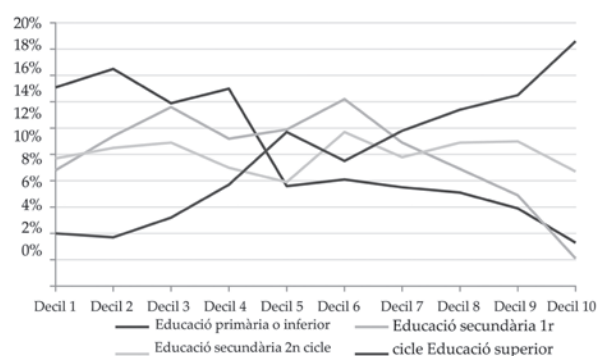
En definitiva, per determinar si el municipi de Sant Cugat i els barris que l'integren estan coneixent un procés d'especialització pel que fa a la població que hi resideix, compararem l'evolució de les característiques de la població al llarg de les darreres dècades. Per fer-ho, ens centrarem, en primer lloc, a observar els diferencials de les lectures estàtiques

(estocs de població) i, en segon lloc, a analitzar les altes i baixes de població que s'han produït al municipi i els barris.

Per tal d'avaluar l'impacte dels moviments residencials en el perfil social del municipi i de cada un dels seus barris, ens basarem, en absència de cap altra dada que permeti aprofundir en les característiques de les transformacions socioeconòmiques associades als canvis d'habitatge, en el nivell educatiu de la població, que és pràcticament l'única variable amb informació socioeconòmica disponible en el Padró. De fet, com es pot veure en la figura 1, l'educació es troba estretament relacionada en termes generals amb la renda de la població, en el sentit que com més elevada és la renda de les llars més alt resulta, de mitjana, el nivell de formació assolit per les persones que les integren. Cal recordar, així mateix, que l'educació, juntament amb els antecedents socials de la llar, es considera generalment un dels factors més importants per explicar la trajectòria socioeconòmica de les persones. D'aquesta manera, el nivell de formació aconseguit es considera tant un condicionant com un resultat pel que fa a les possibilitats d'accedir o formar part d'un grup social o un altre.

Figura 1. Nivell de formació assolit per la població de 16 anys i més. Percentatge de la població per decil de renda de les unitats de consum.

Catalunya, 2020.

Font: Idescat, Enquesta de condicions de vida.

Concretament, en aquesta recerca hem tingut en compte el nivell d'estudis assolit per la població major de 24 anys, és a dir, aquella que ja està en condicions d'haver completat els cicles de la formació superior. Així mateix, les 10 categories educatives que permet diferenciar el padró han estat reclassificades en tres, per tal de facilitar-ne l'anàlisi: Educació Obligatoria o menys; Educació Secundària (des de FP-1 a batxillerat); i Educació Superior (a partir de diplomatura). Cal tenir en compte que en els primers anys de la sèrie aquí analitzada és possible que la variable nivell d'estudis de

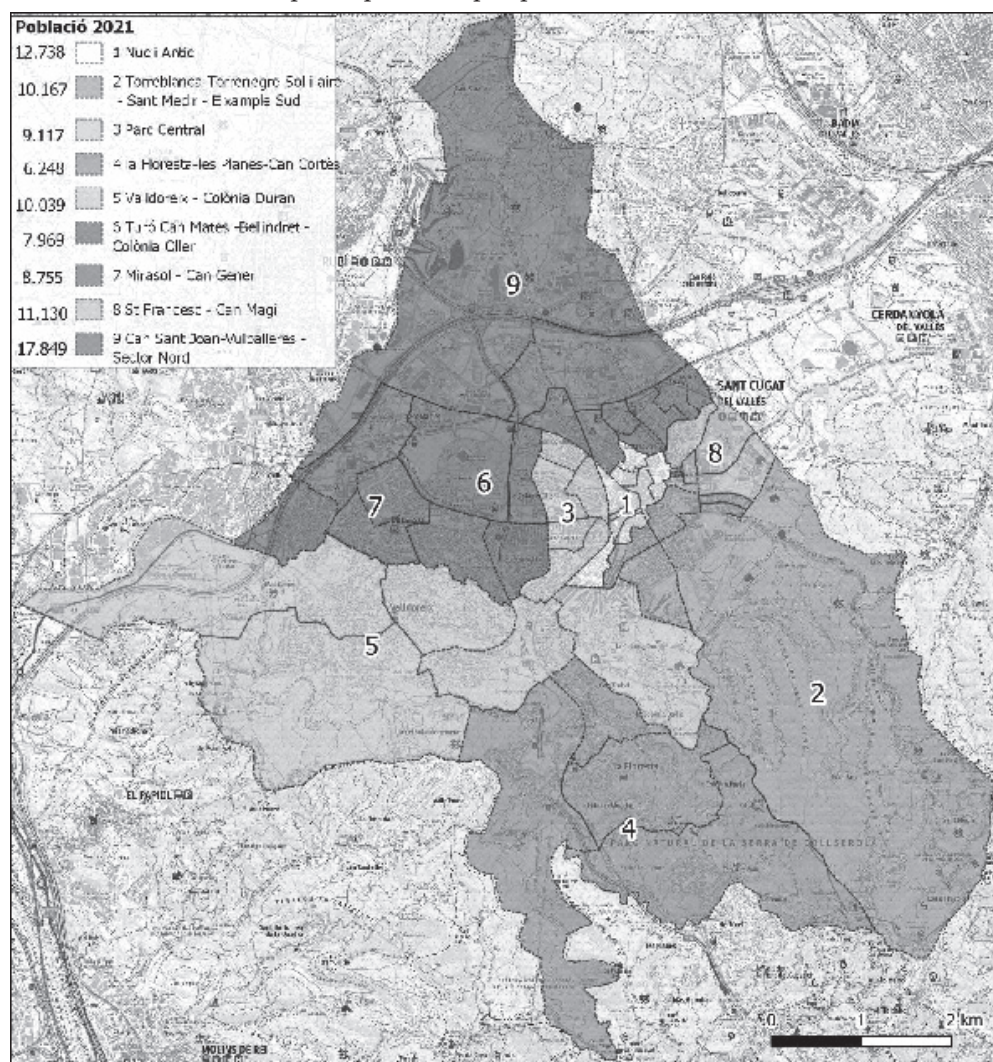
la població presenti alguna mancança d'actualització. Tot i això, el fet que, de llavors ençà, les dades sobre el nivell estudis s'actualitzin cada mes converteix el Padró en una informació força fiable.

La informació sobre el nivell d'estudis de la població s'ha combinat amb les informacions padronals relatives al lloc de naixement dels veïns. Per fer-ho, s'ha procedit a diferenciar entre els nascuts a països amb IDH alt de la resta. Així, utilitzant l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH) del 2017 de l'ONU, diferenciarem la població nascuda a països amb un IDH superior a 0,825, que són un total de 48 i inclouen tots els països de la Unió Europea, excepte Bulgària i Romania. La resta de països els agrupem sota l'etiqueta de països amb IDH baix.

Finalment, cal esmentar que les anàlisis dels moviments intramunicipals, dutes a terme en la

segona fase de l'estudi, han comportat la necessitat de delimitar el municipi en àrees o barris estadístics. Aquesta delimitació s'ha dut a terme a partir de l'agrupació de les 51 seccions censals en les quals està dividit el municipi des de l'any 2012. Concretament, s'ha delimitat un total de 9 barris, de dimensions poblacionals comparables, cada un dels quals està format per un conjunt de seccions censals territorialment contigües i de característiques socioeconòmiques semblants (Mapa 1). Per tal de fer la delimitació, s'han tingut en compte les diferents delimitacions existents, com són les del Consell de Barris del mateix municipi de Sant Cugat o les agrupacions censals provinents de l'Idescat. En tot cas, l'objectiu de la delimitació no ha estat tant la de definir pròpiament els barris de la localitat, com la d'establir unes àrees d'anàlisi útils i adequades per a l'objecte del nostre estudi.

Mapa 1. Delimitació dels àmbits estadístics emprats en el municipi de Sant Cugat, per superfície i pes poblacional, 2021.

Font: Elaboració pròpia a partir de bases cartogràfiques de l'INE i dades de població de l'Idescat.

3. APROXIMACIÓ A LES DINÀMIQUES RESIDENCIALS I DEMOGRÀFIQUES EN EL CONTEXT METROPOLITÀ I CATALÀ

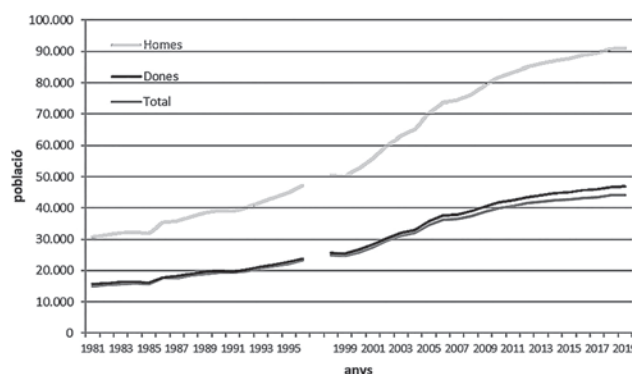
A l'hora d'iniciar el nostre estudi, resulta convenient contextualitzar l'evolució recent del municipi de Sant Cugat del Vallès en el context metropolità, tant pel que fa a les dinàmiques poblacionals com a les característiques bàsiques del seu mercat d'habitatge. Aquests factors condicionen estretament, com és obvi, les característiques socioeconòmiques dels seus residents, que s'estudiaran en el capítol següent a partir de les dades padronals.

3.1. DINÀMIQUES DEMOGRÀFIQUES DE SANT CUGAT: RÀPID CREIXEMENT POBLACIONAL I INCREMENT DE LA INTEGRACIÓ METROPOLITANA, 1981-2020

Resulta convenient, en primer lloc, contextualitzar les dades padronals de Sant Cugat del Vallès dels darrers 25 anys, en relació amb l'evolució de les dinàmiques demogràfiques del conjunt de l'àmbit metropolità barceloní –l'àrea i la regió metropolitana– i per un període històric més ampli (1981-2020).

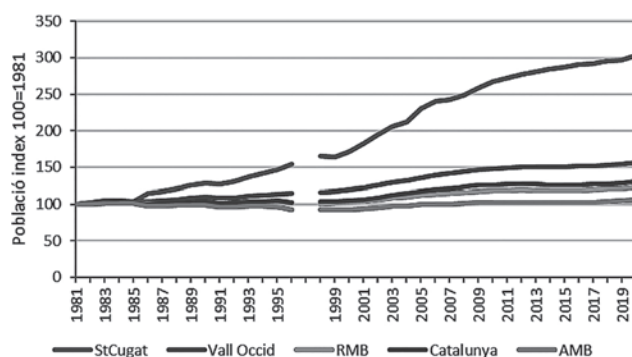
Segons l'Institut d'Estadística de Catalunya, Sant Cugat va assolir l'any 2020 una població resident de 92.977 habitants. Això fa que la nostra localitat concentri el 2,8% de la població de l'àrea metropolitana i l'1,8% de la població de la regió metropolitana de Barcelona. Aquesta situació és el resultat del creixement accelerat que el municipi ha conegut durant les darreres quatre dècades: la seva població s'h a triplicat des de 1981, any en què residien al municipi 30.633 habitants. Es tracta d'un creixement extraordinàriament elevat que l'ha portat a esdevenir el tercer municipi més habitat del Vallès Occidental, després de Terrassa (223.627 hab.) i Sabadell (216.520 hab.). En la Figura 2 pot observar-se l'evolució de la població de la ciutat, que es troba repartida de forma relativament equilibrada entre sexes: 48,6% homes i 51,4% dones. El creixement de Sant Cugat ha estat, en termes relatius, força més ràpid que no pas el del municipi de Barcelona, l'àrea metropolitana o la regió metropolitana de Barcelona, tal com pot apreciar-se en la Figura 3.

Figura 2. Evolució de la població de Sant Cugat, 1981-2020.

Font: elaboració pròpia a partir de dades Idescat.

Figura 3. Evolució de la població en els àmbits de referència, 1981-2020. Índex 100 = 1981.

Font: elaboració pròpia a partir de dades Idescat.

Per copsar la singularitat d'aquesta evolució demogràfica és important tenir en compte la dinàmica històrica del conjunt del territori metropolità. Com és sabut, al llarg d'entre la dècada dels anys cinquanta i meitat dels setanta, la població de Catalunya va experimentar un destacat creixement, caracteritzat per la concentració de població sobre el territori, especialment a Barcelona i els municipis del seu entorn més proper. El principal causant d'aquesta dinàmica fou el procés d'industrialització que, en el conjunt de l'Estat espanyol, va causar l'emigració de les àrees urbanes cap als entorns urbans, i d'aquelles regions menys dinàmiques cap a aquelles que es trobaven en un estat d'industrialització més avançat, com Catalunya.

Aquest creixement intensiu i concentrador de la població en la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB) va deixar pas durant les dècades dels vuitanta i noranta a una altra dinàmica de caràcter ben diferent, caracteritzada per l'estabilitat pel que fa al volu m total d'habitants i la tendència del pobla-

ment a dispersar-se sobre el territori. Així, entre 1981 i 2001, la població de la regió metropolitana va augmentar només un 3,57%, fins a situar-se en els 4.390.413 habitants. Ara bé, aquesta aparent estabilitat va conviure amb un procés d’explosió de la urbanització de les àrees centrals cap al seu entorn, de manera que Barcelona i part dels municipis del seu entorn immediat van perdre població en aquest període, mentre la resta de la regió metropolitana creixia de forma notable. Si bé les causes d’aquesta desconcentració del poblament metropolità són força complexes, factors com el preu i la disponibilitat

d’habitatge o la recerca d’una tipologia d’habitatge i un entorn menys dens per viure hi tingueren un paper important. Les comarques del Vallès es van veure clarament afavorides en termes d’increment de població. Doncs bé, dins del Vallès, Sant Cugat fou un dels municipis més afectats per aquestes tendències, tant és així que, mentre el conjunt de la població metropolitana es mantenia pràcticament estable, Sant Cugat va doblar el nombre d’habitants entre 1981 i 2001, amb uns increments de població molt superiors a la resta de la comarca i del conjunt de Catalunya (Taules 1 i 2).

Taula 1. Evolució de la població total en els àmbits de referència, 1981 - 2020.

	1981	1991	2001	2011	2020
St. Cugat	30.633	38.937	55.825	83.337	92.977
Vall. Occ.	598.324	649.699	731.844	892.260	937.508
AMB	3.151.527	3.048.479	2.946.268	3.226.944	3.339.279
RMB	4.238.876	4.264.422	4.390.413	5.029.181	5.106.916
Catalunya	5.956.414	6.059.494	6.361.365	7.539.618	7.780.479

Font: elaboració pròpia a partir de dades Idescat.

Taula 2. Incrementos (%) de la població en els àmbits de referència, 1981 - 2020.

Períodes	81-91	91-2001	2001-11	2011-20	1981-2020
St. Cugat	27,1	43,4	49,3	11,6	203,5
Vall. Occ.	8,6	12,6	21,9	5,1	56,7
AMB	-3,3	-3,4	9,5	3,5	6,0
RMB	0,6	3,0	14,5	1,5	20,5
Catalunya	1,7	5,0	18,5	3,2	30,6

Font: elaboració pròpia a partir de dades Idescat.

La tendència a la descentralització del poblament metropolità continuà amb gran força durant els dos primers decennis del nostre segle, tot i que amb unes característiques en part diferents. Els municipis del cor metropolità, és a dir, Barcelona i la seva conurbació, tornaren a veure créixer la seva població, gràcies a les migracions internacionals. Però les migracions intrametropolitanes des del centre cap a l’entorn metropolità continuaren amb força, de manera que, com es pot veure en la Taula 2, territoris com el Vallès i Sant Cugat conegueren taxes de creixement molt superiors tant als de la capital com als del conjunt de Catalunya. Això fou especialment notable fins a l’any 2007, és a dir, durant el període de la bombolla immobiliària. A partir de l’inici de la crisi econòmica de 2008 la tendència descentralitzadora es temperà, sense acabar, però, de desaparèixer.

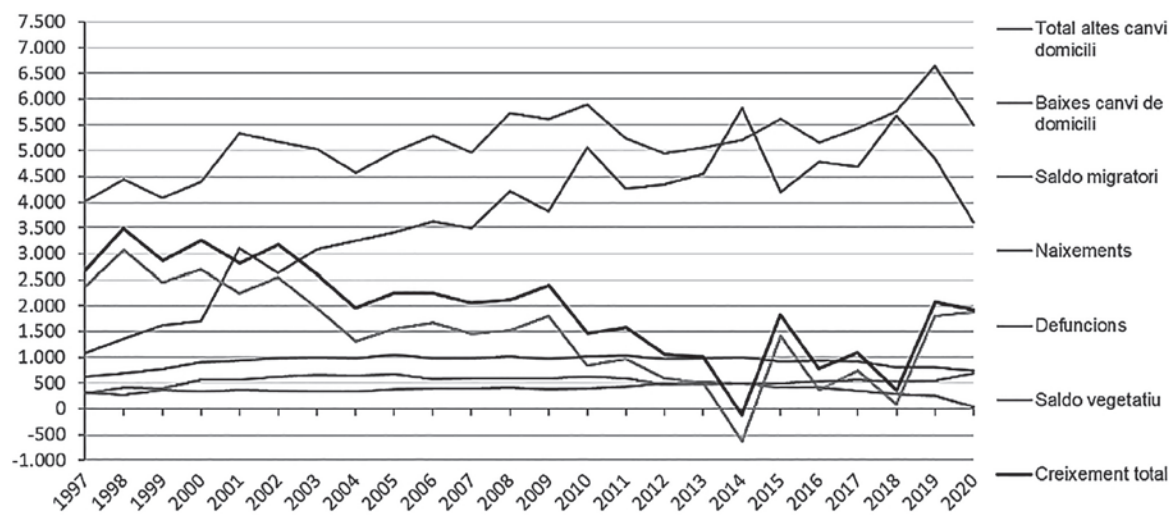
Ara bé, al llarg de l’evolució que acabem de descriure, els factors de creixement demogràfic han variat de manera assenyalada. Si, en termes generals, fins a finals del segle passat el creixement era produït principalment pel saldo migratori intern (Espanya) i, en molt menor mesura, pel creixement natural, a partir d’aquest moment les migracions internacionals van esdevenir un altre component essencial de l’augment de la població, mentre s’anava reduint el creixement natural a causa de la davallada de la natalitat. D’aquesta manera, tant en el conjunt de Catalunya com a la Regió Metropolitana, l’evolució de la població les darreres dècades s’ha degut principalment al component migratori i no pas al saldo vegetatiu.

En el cas de Sant Cugat aquestes característiques del creixement són particularment visibles. Concretament, com es pot observar a la següent

Figura 4, des de l'any 1997 Sant Cugat ha tingut un creixement positiu mitjà de 2.207 persones a l'any, el 78% del qual és resultat del saldo migratori. Així, tal com pot veure's en la Figura 4, les altes per raons

migratòries han estat força constants i amb tendència a l'augment. En canvi, les baixes per emigració han estat més reduïdes i han tingut una evolució més variada.

Figura 4. Components del creixement Sant Cugat, 1997 -2020, absoluts.

Font: Padró d'habitants de Sant Cugat.

Taula 3. Components del creixement demogràfic de Sant Cugat del Vallès, 2002-2019.

Sant Cugat	naixement	defunció	creixement	saldo migrator	creixement	%migracions respecte a creix.
2002-2007	5.895	2.112	3.783	9.599	13.382	72%
2008-2013	5.893	2.502	3.391	6.545	9.936	66%
2014-2019	5.367	3.121	2.246	5.128	7.374	70%

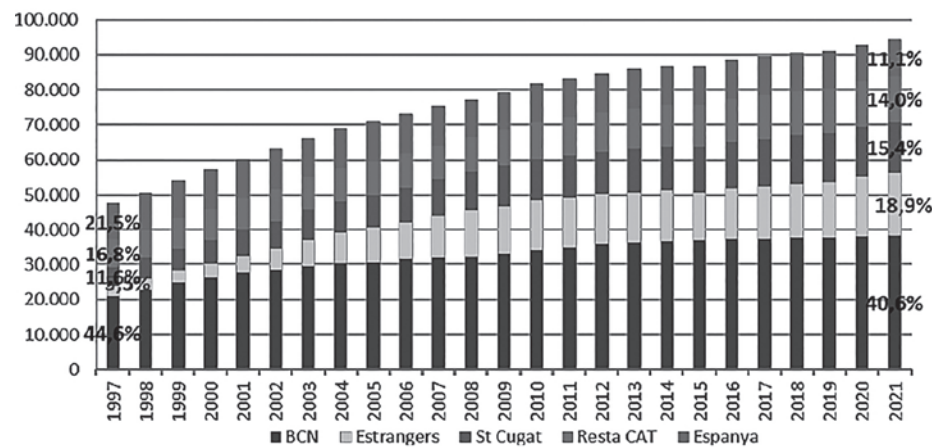
Catalunya	naixement	defunció	creixement	saldo migrator	creixement	%migracions respecte a creix.
2002-2007	463.322	352.187	111.135	616.273	727.408	85%
2008-2013	487.778	361.568	126.210	98.298	224.508	44%
2014-2019	402.930	386.748	16.182	341.615	357.797	95%

Font: elaboració pròpia a partir Idescat.

Cal fer notar així mateix que el creixement per raons migratòries també presenta característiques especials en el cas de Sant Cugat. Això és així perquè, en el cas de la nostra localitat, les migracions intrametropolitanes a les que adés fèiem referència han tingut una destacada rellevància. Això ha fet que, com es pot observar en la figura 5, la majoria de la població resident l'any 2021 a Sant Cugat

hagi nascut a Barcelona (40,6%). Aquesta és seguida per la nascuda a l'estranger, 18,9%. En canvi, els nascuts al mateix municipi representen tan sols un 15,4% del total. Aquesta és la principal conseqüència del fet que el creixement hagi estat motivat pels moviments migratoris – metropolitans, espanyols i internacionals– molt més que no pas pel creixement natural.

Figura 5. Persones residents a Sant Cugat, segons lloc de naixement, 1997-

Font: Padró d'habitants de Sant Cugat del Vallès.

D'altra banda, si analitzem la nacionalitat de la població migrant, observem en la taula 4 com la provinent de fora d'Espanya ha tingut una presència menor al municipi que a la resta d'àmbits de referència. Tot i això, l'any 2020 la població amb nacionalitat estrangera representa el 13,1% de la població total (16,2% Catalunya). Concretament, les persones de la Unió Europea-comunitaris (UE) representen un 5,6% de la població del municipi (4% a Catalunya), i les persones extracomunitàries són un 7,6% (12,2% a Catalunya). Això confirma que el perfil de la població del municipi divergeix en diversos aspectes de la mitjana catalana: hi ha més persones amb nacionalitat espanyola, més persones

de la resta de la UE i menys extracomunitaris que la mitjana de Catalunya.

La procedència de la població de nacionalitat extracomunitària és també diferent de la mitjana del conjunt de Catalunya. Així, a Sant Cugat les persones amb nacionalitat extracomunitària són principalment vingudes d'Amèrica del Sud (40%), d'Amèrica del Nord i Central (22%) i d'Àsia i Oceania (17%), mentre que a Catalunya aquests àmbits geogràfics són l'origen del 26%, 12% i 20% dels residents estrangers. La procedència majoritària dels extracomunitaris a Catalunya és Àfrica (34%); en canvi, a Sant Cugat aquest origen se situa en darrer terme amb un 9%.

Taula 4. Evolució de la població estrangera de nacionalitat extracomunitària en els àmbits de referència, 2000-2020.

Absoluts	2000	2005	2010	2015	2020
St. Cugat	1.060	5.461	7.187	5.849	7.025
AMB	59.102	328.775	403.515	336.983	452.963
Vall. Occ.	9.117	58.922	88.290	69.986	88.985
RMB	88.049	461.365	585.269	481.511	627.765
Catalunya	138.237	689.298	889.248	747.803	950.860
%	2000	2005	2010	2015	2020
St. Cugat	2,0	7,7	8,8	6,7	7,6
AMB	2,0	10,5	12,5	10,5	13,6
Vall. Occ.	1,3	7,2	10,0	7,8	9,5
RMB	2,0	9,7	11,7	9,6	12,0
Catalunya	2,2	9,9	11,8	10,0	12,2

Font: elaboració pròpia a partir del Padró continu de l'INE.

L'evolució del creixement demogràfic, juntament amb l'increment generalitzat de l'esperança de vida i el descens de la natalitat continuat des de mitjans dels anys setanta, ha provocat que en el conjunt de Catalunya l'edat mitjana de la població s'hagi incrementat de manera molt notable. Així, la proporció de persones majors de 64 anys per al conjunt de Catalunya era l'any 2020 del 18,87%, molt superior al 10,98% de l'any 1981. Concretament, l'índex d'envelliment, és a dir, la ràtio de població de més de 64 anys respecte a la població de menys de 15 anys ha passat del 44% al 125%. En el cas de la RMB, les dades de l'evolució de la població per grans grups d'edat en el període 1981-2020 mostren també aquesta tendència a l'envelliment.

Ara bé, a la comarca del Vallès Occidental i part de la Regió Metropolitana l'expansió metropolitana ha comportat l'arribada de població jove procedent del centre metropolità. Això l'ha portat a ser un territori menys envellit que la mitjana metropolitana. Aquesta característica és encara més accentuada en el cas de Sant Cugat, que presenta una població menys envellida que la resta de la comarca i del conjunt del territori metropolità. Tot i això, tal com pot veure's en la Taula 5, la tendència a l'envelliment també és present a la nostra localitat.

Taula 5. Índex d'envelliment, 1981 -2020.

	1981	1986	1991	1996	2001	2011	2015	2020
St. Cugat	28,46	34,33	46,04	58,16	52,31	52,59	61,62	75,27
AMB	41,91	55,77	83,42	120,65	141,18	127,74	133,88	141,31
Vall. Occ.	26,51	30,09	39,19	55,50	77,31	89,10	80,55	101,21
RMB	40,09	52,76	76,79	108,23	122,84	111,71	117,78	128,57
Catalunya	44,01	56,88	80,58	111,12	126,40	108,20	115,13	125,95

Font: elaboració pròpia a partir Idescat.

3.2. DINÀMIQUES DEL MERCAT DE L'HABITATGE DE
SANT CUGAT DEL VALLÈS: UN MUNICIPI AMB PREUS
ELEVATS AMB RELACIÓ AL CONTEXT METROPOLITÀ

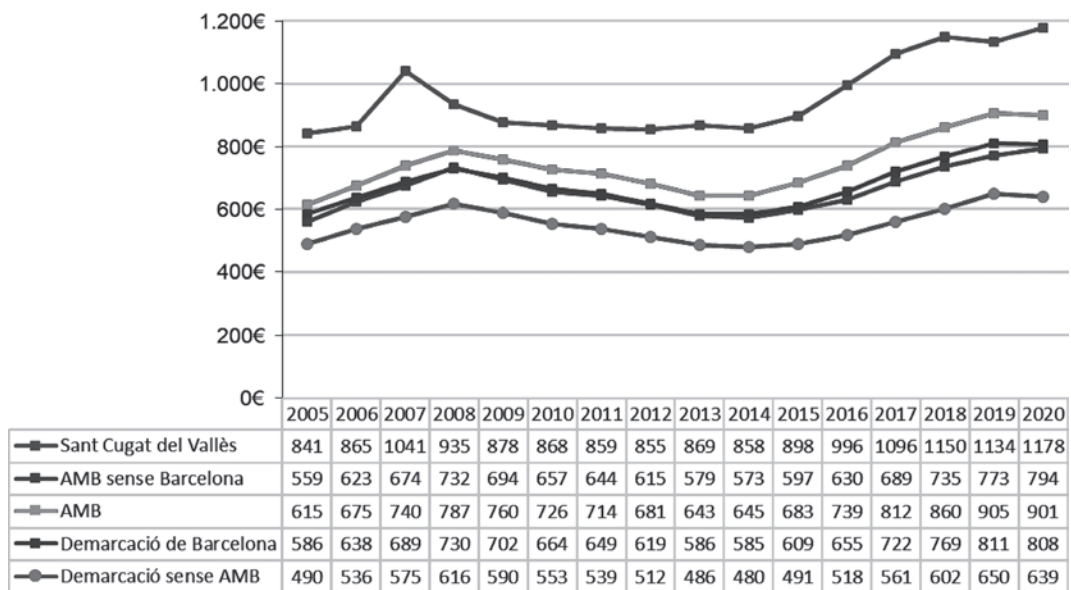
Els moviments de la població als que acabem de referir-nos han estat estretament condicionats per l'evolució del mercat d'habitatge. Aquest ha constituït tant un factor d'atracció pel que fa al volum de la població, com un filtre a l'hora de determinar el perfil de la població que podia residir al municipi de Sant Cugat. Tot seguit s'exposarà quina ha estat aquesta evolució del mercat residencial, tot tractant de suplir, en la mesura del possible, les mancances de les fonts de les quals es disposa actualment pel que fa al volum total del parc construït i el règim de tinença dels habitatges.

Vegem primerament quina ha estat l'evolució dels preus durant les dues darreres dècades. Pel que fa als preus de l'habitatge de lloguer (Figura 6), observem com Sant Cugat és en l'actualitat el tercer municipi de la regió metropolitana de Barcelona amb els preus més elevats (1.149,6€), només superat per Sant Vicenç de Montalt i Cabrils. Sant Cugat es troba, doncs, molt per sobre de la mitjana de preus de l'àrea metropolitana de Barcelona (860,5€) i la província (768,7€). Així, pot afirmar-se que Sant Cugat és un dels municipis de Catalunya on el preu per accedir a un habitatge de lloguer resulta més elevat.

Pel que fa al preu de l'habitatge de compravenda (Figures 7 i 8), tant d'obra nova com de segona mà, la situació presenta característiques similars a la del mercat de lloguer, tant respecte al conjunt de la província com de l'àrea metropolitana. Tot i això, en aquest cas, els preus mitjans són inferiors als de Barcelona. Concretament, Sant Cugat es troba en la tercera posició en l'àmbit de la regió metropolitana de Barcelona pel que fa al preu del metre quadrat de l'habitatge de segona mà (3.704,2€) després de Sitges i Barcelona, que tenen respectivament uns preus de 4.363,5€/m² i 3.948,4€/m².

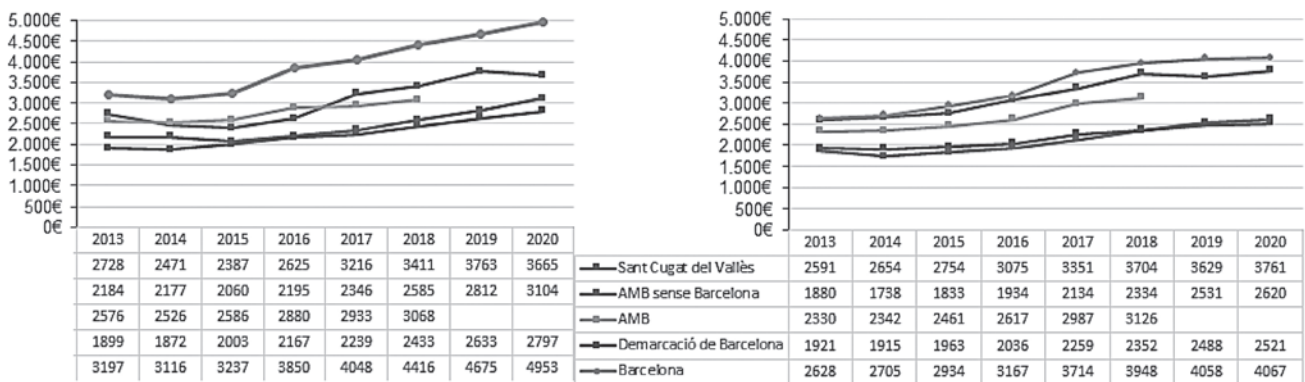
En el preu d'obra nova, el municipi es troba en la sisena posició amb un preu de 3.410,5€, si bé s'observa un augment continuat, com mostra el fet que l'any 2013 es trobava en la novena posició. En aquest cas, és important tenir en compte que les dades de les quals disposem fan referència al preu del metre quadrat i no tenen en compte el diferencial de superfície que pot presentar la tipologia residencial dels municipis. Aquesta diferència fa que als municipis com Sant Cugat, on hi ha una proporció més alta d'habitatge unifamiliar o de major superfície, el cost unitari mitjà de l'habitatge pugui resultar superior al de la resta.

Figura 6. Renda mitjana mensual de lloguer contractual (€/mes), 2000 - 2020.

Font: Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana.

Figures 7 i 8. Preu mitjà (€/m²) de compravendes obra nova i segona mà (gràfic dreta), segons Registradors, 2005-2018.

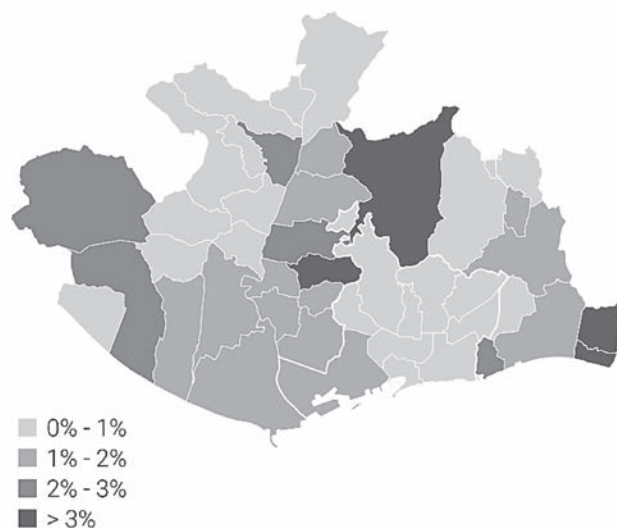

Font: Observatori metropolità de l'habitatge.

En tercer lloc, és interessant analitzar l'evo lu ció de l'edificació residencial. Com és sabut, després del darrer boom immobiliari (1996-2007) es va reduir de manera molt accentuada l'edificació d'habitatges, fins a arribar al punt més baix entre els anys 2012 i 2013. Des d'aleshores, s'ha incrementat any rere any. Prenent com a referència els habitatges comptabilitzats pels certificats de final d'obra, s'assoleixen unes ràtios mitjaneres per al període 2017-

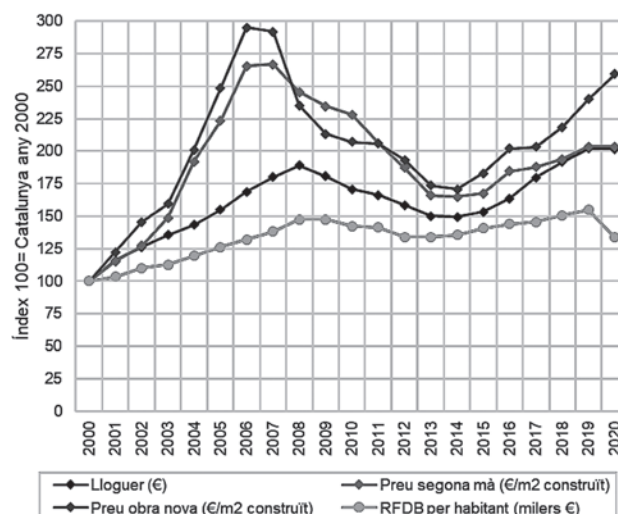
2019 de 0,7, 1,6 i 0,8 habitatges per mil habitants a la ciutat de Barcelona, a la resta de l'àrea metropolitana i a la resta de la demarcació. Doncs bé, també en aquest cas Sant Cugat presenta característiques especials. Així, com es pot veure en el Mapa 2 els municipis amb més certificats de final d'obra per mil habitants durant el període 2017-2019 són Sant Just Desvern (12,8), Sant Cugat del Vallès (4,2), Tiana (3,8) i Montgat (3,6).

Mapa 2. Certificats de final d'obra per mil habitants.
Mitjana període 2017-2019.

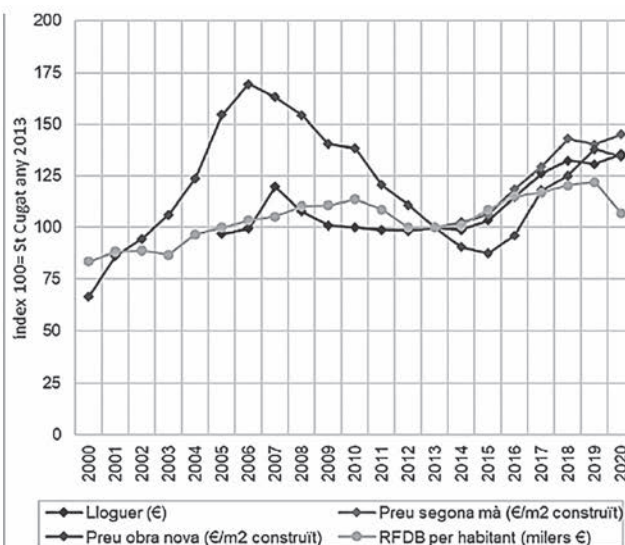
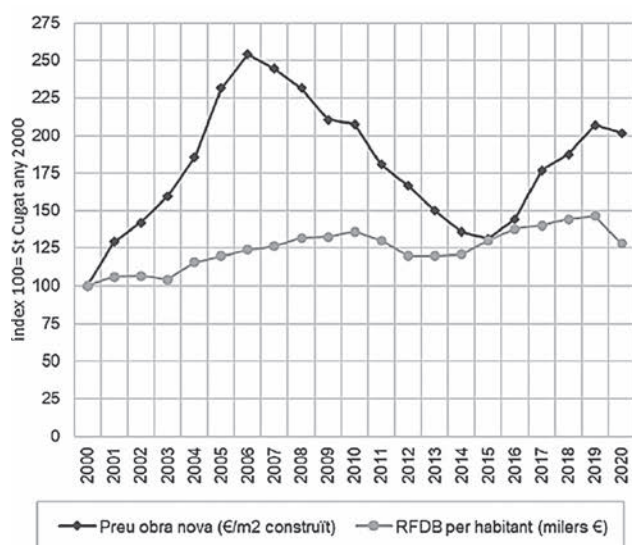
Font: Observatori metropolità de l'habitatge.

Figura 9. Evolució preus de l'habitatge i renda familiar disponible, Catalunya 2000-2020.

Font: Observatori metropolità de l'habitatge.

Figura 10. Evolució preus de l'habitatge i renda familiar disponible, Sant Cugat 2000-2020.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'Observatori metropolità de l'habitatge.

Pel que fa a l'evolució temporal, el període 2000-2007 es va caracteritzar pel fet que mentre es triplicaven els preus de l'habitatge el creixement de la renda familiar evolucionà a un ritme molt inferior. En part, la repercussió d'aquesta disparitat entre preus i ingressos sobre l'esforç econòmic per accedir a l'habitatge va quedar apaivagat per la gran liquiditat dels mercats financers i per les laxes condicions en l'accés al crèdit, la qual cosa va generar un augment significatiu del deute hipotecari de les llars. La bombolla que va formar-se en aquesta primera fase va esclatar, com és sabut, cap

a finals de 2007, conduint a la crisi dels anys 2008-2013.

En la segona fase, 2008-2013, l'economia catalana va entrar en recessió i l'atur va començar a créixer amb força. Davant la reducció dels ingressos de bona part de la població, l'acumulació d'habitatges en oferta i l'enduriment de les condicions de finançament, el preu de l'habitatge va conèixer una forta davallada. Així mateix, els problemes de finançament de les llars per satisfer els costos del seu habitatge van créixer acceleradament.

A partir de l'an y 2013 l'economia catalana va començar a mostrar signes de recuperació. L'augment de l'ocupació va propiciar l'augment de la renda familiar, comportant de nou el creixement del preu de l'habitatge fins al punt de superar en alguns submercats els valors màxims de la bombolla immobiliària com, per exemple, el de lloguer, tant en el conjunt de Catalunya com a la ciutat de Sant Cugat. Aquest encariment de l'habitatge no s'ha vist acompanyat, però, per un increment proporcional de la renda de les llars.

Aquesta evolució dels preus de l'habitatge ha tingut repercussions molt rellevants sobre el règim de tinença. Tal com es pot veure en la Taula 6, el pre-

domini abassegador de la tinença en propietat (sigui del tot pagada o pendent encara d'hipoteca) ha anat donant pas a un increment del pes de l'h ab it at ge en lloguer, que a la ciutat de Barcelona supera ja el 40% i a la resta de l'àrea metropolitana inclou prop d'un de cada quatre habitatges. La tinença en lloguer és molt notablement predominant entre les llars joves, davant les dificultats creixents de reunir les condicions per accedir a la propietat. En aquest sentit, cal recordar que la major proporció d'habitatge de lloguer o d'habitatge en propietat amb hipoteca suposa, en un context d'inestabilitat econòmica, una major vulnerabilitat de les llars pel que fa a l'habitatge.

Taula 6. Règim de tinença per àmbits territorials, 2016 -2018.

	Barcelona		AMB sense Barcelona		Total AMB	
	2016/2017	2017/2018	2016/2017	2017/2018	2016/2017	2017/2018
En propietat sense hipoteca	43,6%	40,9%	48,3%	48,1%	45,8%	44,4%
En propietat amb hipoteca	17,7%	17,6%	28,4%	26,6%	22,9%	21,9%
Lloguer	35,0%	38,2%	20,0%	22,0%	27,8%	30,4%
En cessió gratuïta	3,7%	3,2%	3,2%	3,4%	3,5%	3,3%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Observatori metropolità de l'habitatge.

Amb una visió global, podem concloure que en el període 2000-2020 el preu de l'habitatge, tant de lloguer com de propietat, s'ha incrementat en el conjunt de l'àrea metropolitana en general i a Sant Cugat en particular molt per sobre de l'increment de la renda.

El primer resultat d'aquest procés és que per a sectors creixents de la població esdevé cada vegada més difícil accedir a l'habitatge. El segon és que la tendència a la segregació residencial, és a dir, la separació dels grups socials sobre el territori metropolità en funció del seu nivell de renda,

s'agreuja. Així, aquells que més tenen disposen de major capacitat per escollir lloc de residència; en canvi, aquells que menys tenen es veuen obligats a residir on els preus de l'habitatge resulten inferiors, ja sigui perquè són habitatges de pitjor qualitat o bé per la seva localització en entorns menys atractius des del punt de vista de les oportunitats de serveis, oci i d'altres amenitats. Com veurem tot seguit, aquesta qüestió ha resultat d'importància decisiva per al creixement demogràfic de Sant Cugat.

4. VINT-I-CINC ANYS D'EVOLUCIÓ DEMOGRÀFICA A SANT CUGAT A TRAVÉS DEL PADRÓ D'HABITANTS: ALTES, BAIXES, EDAT, EDUCACIÓ, PROCEDÈNCIA I NACIONALITAT DE LA POBLACIÓ, 1997-2021

Un cop analitzada la dinàmica general del municipi pel que fa a l'evolució demogràfica i del mercat immobiliari de Sant Cugat del Vallès, passem ara a estudiar amb més detall com han evolucionat durant el darrer quart de segle les característiques socioeconòmiques de la població resident segons les dades del padró d'habitants de la localitat.

En particular, per tal de verificar la hipòtesi de partida, es tractaran de demostrar els tres extrems següents:

- a) Sant Cugat coneix unes importants dinàmiques de canvi demogràfic, associades sobretot al moviment migratori intrametropolità i internacional.
- b) El mercat de l'habitatge condiciona aquestes dinàmiques, de tal manera que es podrien estar produint processos de desplaçament de població local.
- c) En particular, podria estar tenint lloc un cert reemplaçament de població local per adults-joves més formats i de major poder adquisitiu d'altres procedències.

Com hem indicat, el mètode que seguirem per debatre aquesta hipòtesi consistirà a analitzar les característiques de la població que es dona d'alta en el Padró Municipal d'habitants de Sant Cugat –ve a viure-hi/immigra– o bé es dona de baixa –en marxa/emigra a un altre municipi. Ho farem, essencialment, per al període comprès en les darreres dues dècades.

Com hem dit, la informació del padró no ofereix dades específiques sobre la condició socioeconòmica

de la població. Per això, l'estratègia adoptada per acostar-nos a aquesta dimensió ha partit de dues aproximacions:

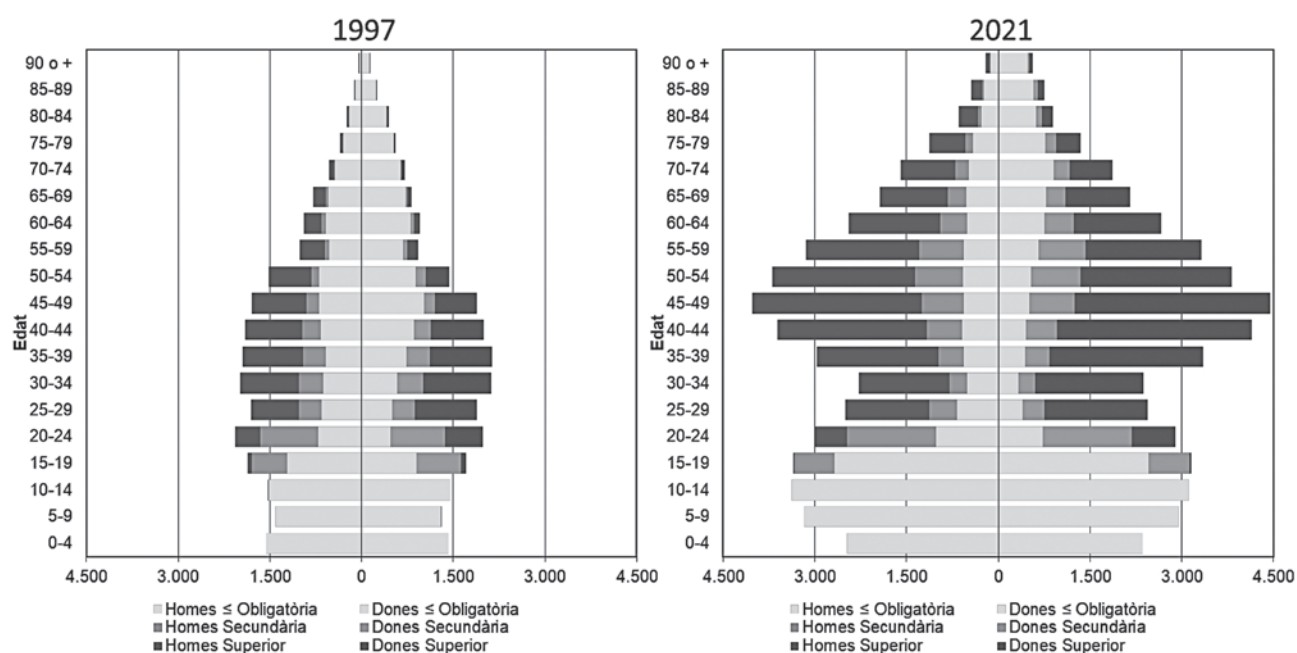
- a) En primer lloc, l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH) de l'ONU, que permet analitzar si ha crescut la proporció de població nascuda a països amb un IDH superior a 0,825, respecte al total de població nascuda a l'estranger.
- b) En segon lloc, la població (major de 24 anys) amb estudis universitaris, que és la informació disponible al padró de major contingut socioeconòmic, ja que, com és sabut, la disposició d'estudis superiors està estretament correlacionada amb la renda.

Per tal de facilitar l'anàlisi, procedirem tot plantejant i donant resposta a les principals preguntes plantejades a l'inici d'aquest treball.²

4.1. QUINA ÉS L'ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ DE SANT CUGAT DEL VALLÈS SEGONS EL SEXE, L'EDAT, NIVELL D'ESTUDIS, PROCEDÈNCIA I NACIONALITAT? COM HA EVOLUCIONAT DURANT ELS DARRERS 25 ANYS?

Al llarg del darrer quart de segle, la població de Sant Cugat ha experimentat un creixement sense precedents. Com s'ha explicat, durant aquest període Sant Cugat ha conegut una entrada força constant de població, amb una mitjana de 5.172 altes de registres (immigrants) cada any. Això, juntament amb el discret resultat positiu del moviment natural i amb unes baixes (emigrants) molt inferiors a les altes (3.769 de mitjana), ha suposat un creixement molt important de població, que ha passat dels 47.489 habitants l'any 1997 als 94.501 l'any 2021 (Figura 11).

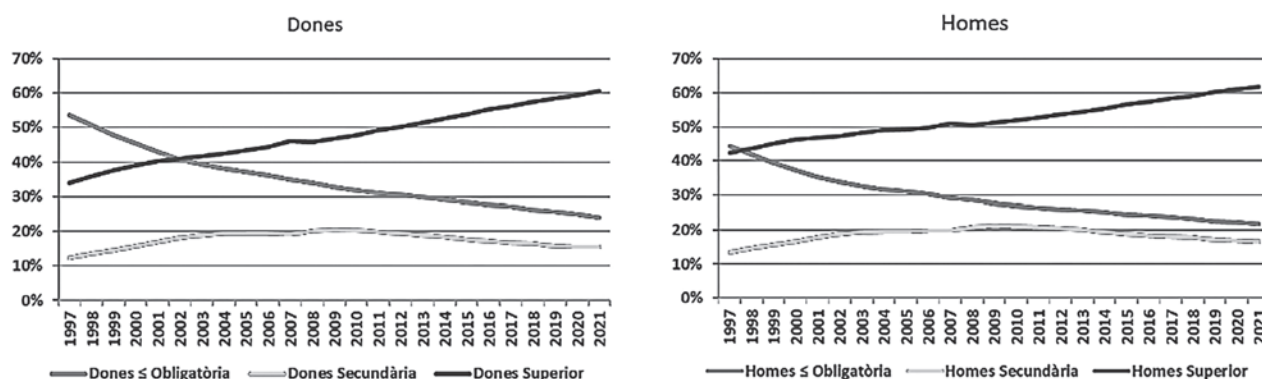
Figura 11. Piràmides d'edats segons estudis Sant Cugat del Vallès, 1997 - 2021.

Com es pot observar, la població no només ha canviat de volum, sinó també de característiques. Pel que fa a l'estructura d'edats, actualment el municipi, amb un 14,29% de residents de més de 65 anys, presenta una població certament més envellida que aquella amb la que comptava a inicis de segle, però més jove, per mitjana, que la del conjunt de Catalunya. Alhora, Sant Cugat ha vist incrementar de manera molt notable el nivell d'estudis dels seus habitants, tot passant de tenir un 38% de població de més de vint-i-quatre anys amb estudis superiors a un 61%, d'acord amb les dades padronals. Si bé aquest augment del nivell d'estudis de la població es deu, en part, a un augment general de la formació de la societat catalana, com es veurà més endavant, l'increment del nivell formatiu a Sant Cugat ha estat

particularment destacat. Així, l'any 2021, residien al municipi 39.523 titulats superiors, que representaven prop de 3 de cada 5 adults de més de 24 anys. Això posa Sant Cugat en el primer lloc en el nivell formatiu de la població entre les ciutats catalanes, segons dades de l'Idescat. A més d'aquesta evolució destaca la reducció de la diferència de nivell formatiu entre sexes. L'any 1997, mentre el 42% dels homes ja tenien estudis superiors, només el 34% de les dones havien obtingut titulació universitària. L'evolució de les dues dècades següents ha portat al fet que l'any 2021 aquesta diferència s'havia reduït fins a assolir pràcticament la igualtat, de manera que ambdós sexes superen el 60% de titulats universitaris, amb un diferencial entre ells de poc menys d'un punt percentual.

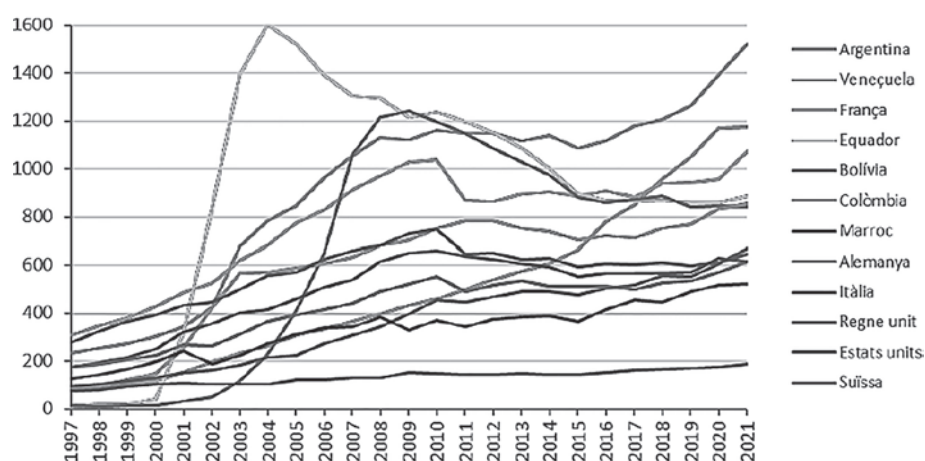
Figura 12. Evolució de la població major a 24 anys segons estudis i sexe, St. Cugat 1997-2021.

L'altre aspecte que s'h a vist trastocat de manera profunda és l'origen de la població. En efecte, el fet que l'increment de la població hagi tingut lloc essencialment per causes migratòries fa que els habitants actuals de Sant Cugat tinguin orígens molt diversos. Així, si classifiquem la població pel seu origen, constatem com l'an y 2021 la població resident a Sant Cugat era nascud a a Barcelon a, 40,6%, a l'estranger un 18,9% i els nascuts al mateix municipi representaven tan sols un 15,4%. Com es deia, aquesta situació és el resultat que el creixement sigui fruit, sobretot, dels moviments migratoris. Així i tot, per raó

de la importància que han tingut al municipi les migracions intrametropolitanes, a la localitat hi ha més població espanyola i menys població estrangera que la mitjana de Catalunya, i aquesta darrera procedeix més de països europeus i menys de la resta del món que en el conjunt del país. També cal fer notar que, tot i el pes exigü de les 14.508 persones nascudes a Sant Cugat respecte del conjunt de residents, mai, al llarg de la història, la ciutat havia comptat amb un volum tan gran de població autòctona en termes absoluts. Vegem a continuació com s'ha arribat fins a la situació actual.

Figura 13. Principals llocs de naixement. Nascuts a l'estranger, 1997-2021.

4.2. QUINS SÓN ELS PERFILS DE LA POBLACIÓ QUE HA ARRIBAT A SANT CUGAT? COM HA EVOLUCIONAT AL LLARG DELS DARRERS 25 ANYS?

Analitzem, en primer lloc, quin perfil de sexes, edat i estudis presenten les persones que han arribat al llarg de les darreres dues dècades al municipi.³ Pel que fa a la distribució per sexes, s'observa com, al llarg dels anys, la mitjana anual de les dones arribades (2.678) és superior a la dels homes (2.495), sense que aquesta lleu diferència arribi a comportar una modificació important de l'estructura de pobla

ció inicial. Per altra banda, al llarg de la sèrie predominen les entrades de població de jove i de mitjana edat: els qui arriben (1997-2020) tenen una edat mitjana de 29 anys, força inferior als 36,77 anys d'edat de mitjana de la població resident (1997-2021). Al llarg de la sèrie, la diferència entre l'edat de la població immigrada i la resident ha oscil·lat de mitjana al voltant dels 7,5 anys. Aquest fet es manté bastant estable al llarg del temps, si bé l'edat dels nous arribats tendeix a incrementar-se lleugerament al llarg dels anys tot seguint la tendència d'envelliment general de la població.

Figura 14. Edat mitjana de la població resident i la població immigrada i emigrada.

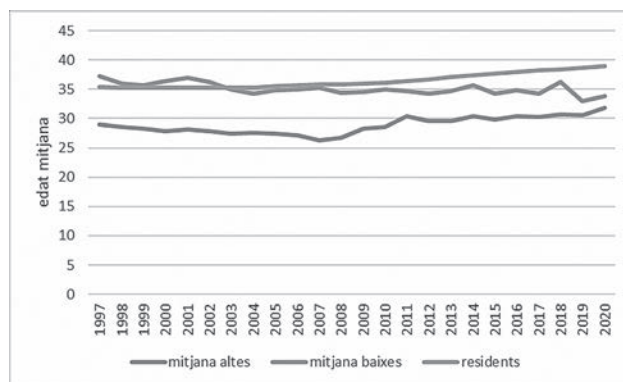
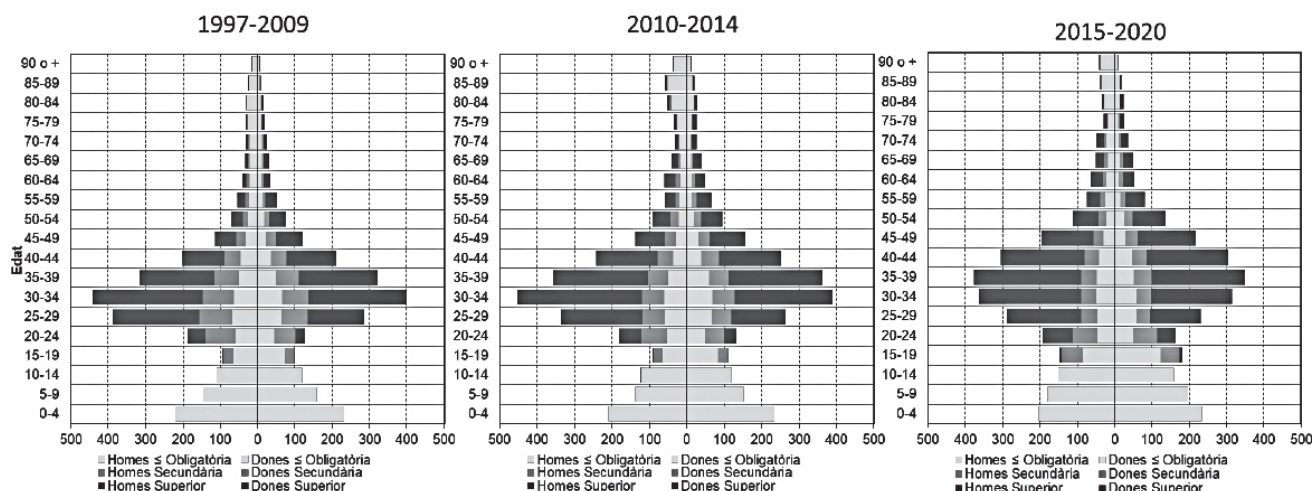
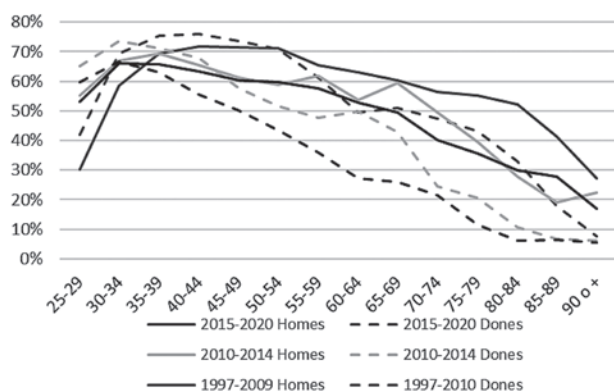

Figura 15. Altes per immigració segons sexe, edat i estudis, mitjana anual.

Finalment, pel que fa a la variable clau del nivell d'estudis, la immigració ha estat altament selectiva (Figura 16). Al llarg de la sèrie, del total d'immigrants de més de 24 anys, el 60,3% de mitjana havia cursat estudis universitaris (1997-2020), mentre que en la població resident la mitjana (1997-2021) era del 51,0%. Al llarg de les darreres dècades la diferència entre el nivell d'estudis superiors de la població resident i els immigrants ha oscil·lat entre 15,6 punts percentuals l'any 1997 i 8,7 punts percentuals l'any 2020, sempre, és clar, a favor de la població nouvinguda. La propensió de la població immigrada a tenir estudis universitaris s'intensifica amb els anys, fins al darrer període analitzat, quan se situa en el 65,9% de mitjana (65,6% per a les dones i 66,3% per als homes). Aquesta intensificació es produeix clarament en detriment del percentatge de població que té només estudis obligatoris o encara inferiors.

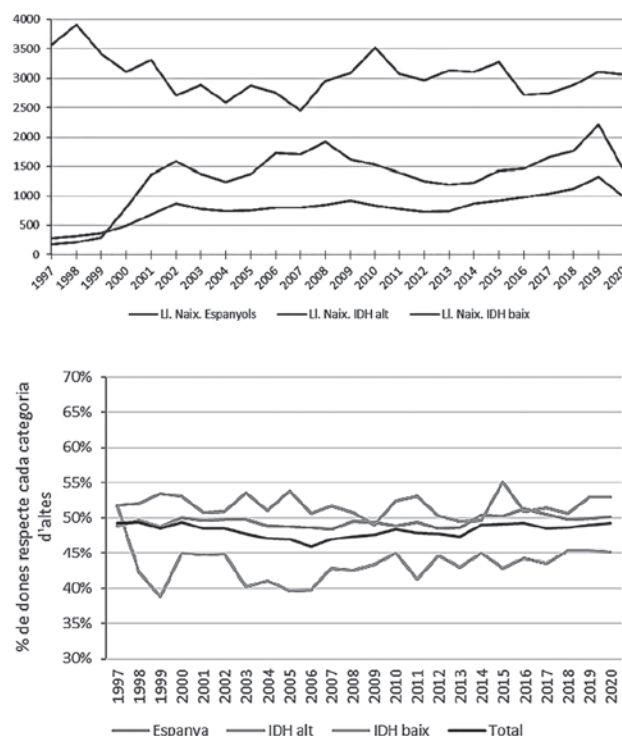
Figura 16. Percentatge d'estudis universitaris de la immigració per edat i sexe.

El caràcter selectiu de la immigració registrada es confirma en observar l'evolució la naturalesa de la població immigrada. Així, si s'atén l'IDH del país de naixement (Figures 17 i 18), s'observa que majoritàri-

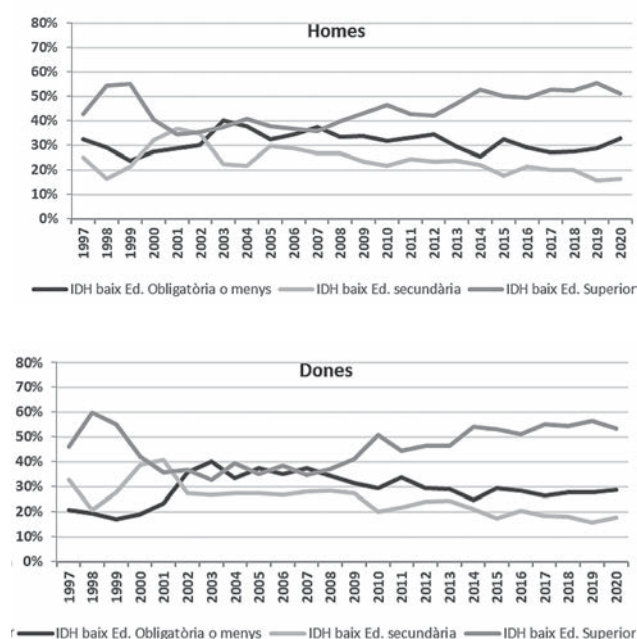
ament els que venen a Sant Cugat són, a diferència del conjunt de Catalunya, nascuts a Espanya, seguits dels nascuts a països d'IDH baix i finalment d'IDH alt. Cal fer notar, tanmateix, que el percentatge d'immigrants procedents de països amb IDH alt, 18,6% del total l'any 2020, és superior al del conjunt de Catalunya. Cal fer notar també que els nascuts a la resta d'Espanya han tendit a perdre pes percentual al llarg del temps, situant-se en el 52,1% de mitjana durant el període 2015-2020.

Figures 17 i 18. Nombres absoluts d'altres segons IDH país de naixement (gràfic esquerre) i proporció per sexes de les altes segons país de naixement, 1997-2020.

Pel que fa a la relació entre la procedència de la població i les diferències de sexe (Figures 19 i 20), es constata que les altes de les dones representen el 51,8% del total del conjunt de la sèrie. Ara bé, s'observa una major proporció de dones (56,7%) en els immigrants que han nascut a països d'IDH baix. En canvi, del total d'altes de persones nascudes a països d'IDH alt les dones representen el 50,5%. Això podria indicar que una part de les dones immigrants, aquelles procedents de països amb IDH baix, arriben a Sant Cugat per tal de realitzar tasques d'escàs nivell retributiu, probablement en l'àmbit de les cures i els treballs domèstics. Tanmateix, com es pot observar a les figures, del total de persones que es donen d'alta i són nascudes a països d'IDH baix, presenten nivells d'estudis universitaris similars ambdós sexes, especialment l'última dècada.

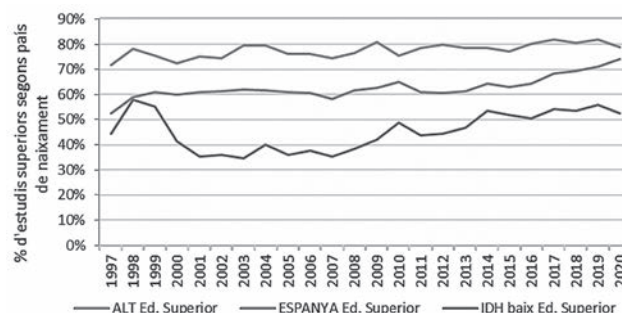
Figures 19 i 20. Percentatge d'estudis de la immigració nascuda a països d'IDH baix (major de 24 anys), per sexe.

El creuament del nivell d'estudis i el lloc de naixement dels immigrants permet, així mateix, obtenir altres clàrícies interessants sobre el perfil de la població nouvinguda. Al llarg del vintenni, els immigrants nascuts a Espanya i a països amb IDH alt, a diferència dels nascuts als països amb IDH baix, són majoritàriament persones amb estudis superiors. Especialment, els que procedeixen de països amb IDH alt presenten un major percentatge d'estudis superiors, situant-se al voltant del 80% al llarg de tota la sèrie. Per altra banda, destaca el fet que durant el període 2002-2007 dels immigrants nascuts a països amb IDH baix venien a residir al municipi pràcticament la mateixa proporció de persones amb estudis superiors i

inferiors. Això segurament es pot deure al perfil laboral dual per part de persones immigrants procedents d'aquests països, que, segons la seva qualificació, venien a ocupar-se tant en els àmbits més especialitzats com en els menys ben pagats de l'escala laboral.

Figura 21. Percentatge d'immigrants amb estudis superiors segons país de naixement.

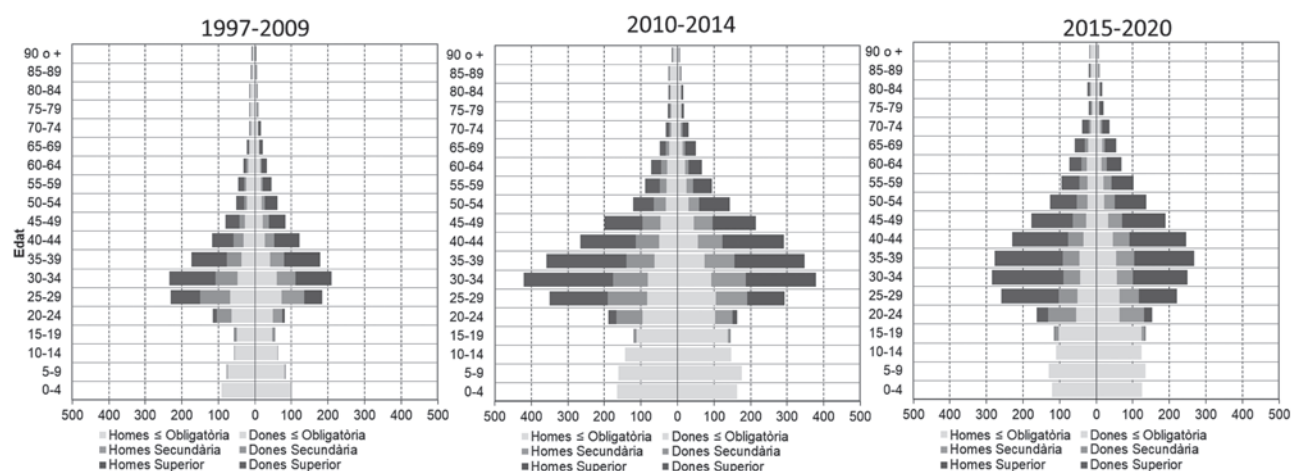

4.3. QUINS SÓN ELS PERFILS DE LA POBLACIÓ QUE HA MARXAT DE SANT CUGAT? COM HA EVOLUCIONAT AL LLARG DELS DARRERS 25 ANYS?

Estudiat el perfil de la població que es dona d'alta en el padró, podem procedir ara a analitzar quin perfil té la població que es dona de baixa del padró, és a dir que emigra fora del municipi. Com ja hem explicat, al llarg d'aquests 24 anys, tot i tenir un saldo migratori total clarament positiu, Sant Cugat ha vist augmentar de forma progressiva les sortides de població. Això fou especialment cert durant el període 2010-2014, coincidint amb la crisi econòmica, quan fins i tot en algun moment, l'any 2014, Sant Cugat va arribar a tenir un saldo migratori negatiu. El conjunt del període estudiat presenta una mitjana de 3.572 baixes de registres (emigrants) cada any, flux que, com s'ha dit, ha estat en termes mitjans molt inferior al de les entrades mitjanes, 5.172.

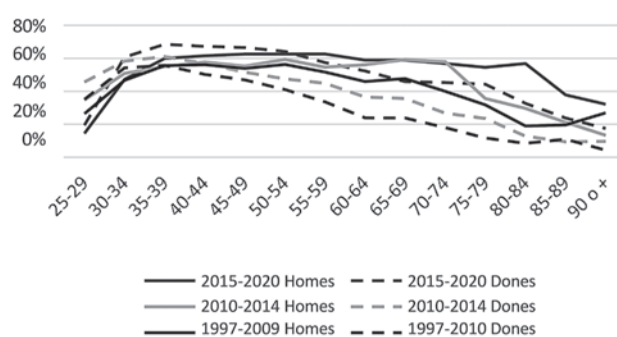
Si s'analitzen les baixes padronals per sexe, s'observa com emigren des de Sant Cugat lleugerament més dones (1.874) que homes (1.804) de forma similar a allò que ocorria amb les altes. Per altra banda, al llarg de la sèrie predominen les sortides de població d'edat inferior a la mitjana de la població: 35,02 anys respecte als 39 anys de mitjana de la població resident. Aquest tret es manté bastant estable al llarg del temps, si bé al llarg dels anys l'edat mitjana dels emigrants tendeix a reduir-se lleugerament. Com es pot observar, l'edat mitjana de la població que ha marxat del municipi ha estat, al llarg dels anys, superior a la dels que hi arriben (35 enfront de 29 anys). Aquesta diferència es deu, en bona part, a la major presència de població infantil entre la població que és nouvinguda.

Figura 22. Baixes per emigració del padró segons sexe, edat i estudis, mitjana anual.

Altrament, tal com mostra la figura 23, del total d'emigrants de més de 24 anys, el 51,2% de mitjana presentaven estudis universitaris. Aquesta característica s'intensifica al llarg dels temps, fins al darrer període analitzat, quan se situa en el 59,3% de mitjana. Aquesta intensificació està relacionada amb l'augment general dels estudis de la població, tal com més endavant veurem. Al llarg del període analitzat, el nivell de formació mitjana de la població emigrada és inferior al de la immigrada que, com es recordarà, tenia estudis superiors en un 60,3% dels casos. Aquesta diferència sembla aguditzar-se en el darrer període, quan el percentatge de població amb estudis superiors arriba al 65,9% de la població immigrada.

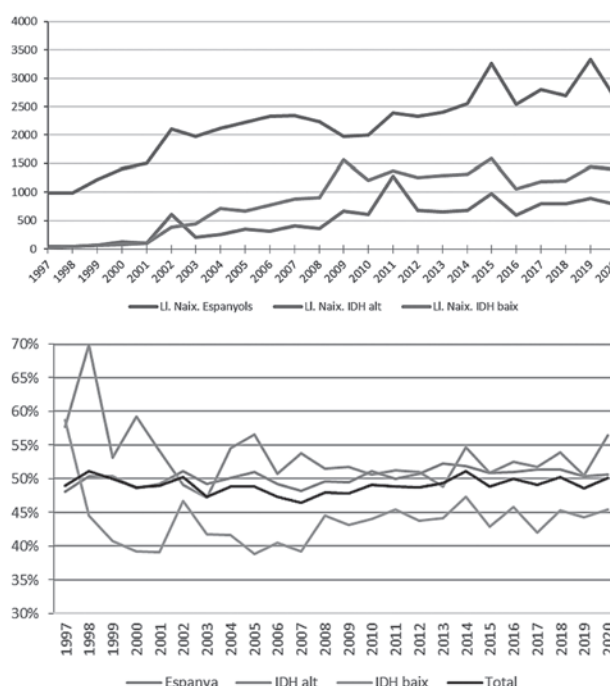
Figura 23. Percentatge d'estudis universitaris de l'emigració per edat i sexe.

Pel que fa al país de naixement de la població que emigra (Figures 24 i 25) observem que, tal com passava amb les altes padronals, majoritàriament marxa del municipi població nascuda a Espanya, seguida dels nascuts a països d'IDH baix i finalment d'IDH alt. De nou, també en aquest cas els nascuts a Espanya han perdut pes percentual al llarg del temps, situant-se en el 57,5% de la mitjana del període 2015-2020, mentre guanyen pes els nascuts a països d'IDH baix i d'IDH alt, que arriben a representar

respectivament el 26,3% i el 16,6% del total de les altes. Els darrers anys (2020), la població emigrada és nascuda en una major proporció a països amb IDH baix (29,6%) que no pas la immigrada (26%).

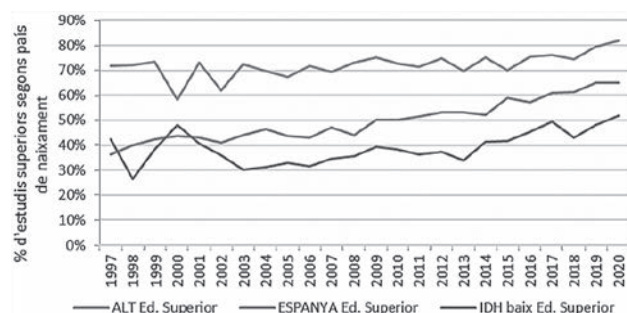
Figures 24 i 25. Nombres absoluts de baixes segons país IDH de naixement (gràfic esquerre) i proporció per sexes de les baixes segons país de naixement, 1997- 2020.

Pel que fa a les diferències de sexe, les baixes de les dones representen el 51% del total de sortides del conjunt de la sèrie, si bé l'any 2021 les dones representen el 51,4% de la població de Sant Cugat. Ara bé, tal com passava amb les altes, s'observa entre la població emigrada una proporció important de dones (56,3%) que han nascut a països d'IDH baix. En

canvi, del total d'altres de persones nascudes a països d'IDH alt les dones representen el 47,7%.

Figura 26. Percentatge d'emigrants amb estudis superiors segons país de naixement.

4.4. QUINS SÓN ELS TERRITORIS DE PROCEDÈNCIA I DESTÍ DE LA POBLACIÓ QUE ARRIBA O MARXA DE SANT CUGAT DEL VALLÈS?⁴

Un cop analitzats els perfils de població immigrada i emigrada de Sant Cugat del Vallès, convé ara analitzar quins són els seus territoris de procedència i destinació. Com es pot observar a les Figures 27 i 28, els principals orígens de la població arribada a Sant Cugat han anat variant al llarg del temps. Inicialment, la ciutat de Barcelona era clarament el principal lloc d'origen (37% període 1997-2009), seguida per la procedent de l'estranger (25,5%), resta de la província (13,3%) i resta AMB (10,1%), resta d'Espanya (9,9%) i resta de Catalunya (4%). Durant el període de crisi, disminueixen clarament les altes procedents de l'exterior i guanyen pes la resta de la província, AMB i Catalunya. En l'últim període 2015-2020, els països estrangers són el principal lloc d'origen (31,6%), seguits

de Barcelona (28,8%). En aquest sentit, si analitzem amb major detall els orígens, observem com, al costat de Barcelona, destaquen en el rànquing Rubí (4,8%), Cerdanyola del Vallès (2,4%), Equador (2,1), Terrassa (1,9), Sabadell (1,7), França (1,5), Estats Units (1,5), Madrid (1,5) i Argentina (1,4).

A diferència dels llocs d'origen, les destinacions principals de les baixes s'h an mantingut més estables al llarg del temps. Si bé les baixes amb destinació a l'exterior també han augmentat assolint el 12,8% en el període 2015-2020, pel que fa a la resta de destinacions la resta de la província és la destinació principal (32% període 15-20), seguida de Barcelona (22,2%) i Espanya. En la mateixa línia, si analitzem amb major detall les dades, observem com, al costat de Barcelona, Rubí (10,6%), Terrassa (3,6%), Cerdanyola del Vallès (2,8%), Sabadell (1,8%), Madrid (1,3%), Sant Quirze del Vallès (1,1%), l'Hospitalet de Llobregat (1%), Estats Units (0,8%) i Alemanya (0,7%) encapçalen el rànquing de les principals destinacions de la població que deixa Sant Cugat del Vallès.

Per altra banda, si analitzem els orígens i destins en funció del nivell d'estudis i simplificant pels principals llocs d'origen i destí (Figures 27 i 28), es confirma que, comparativament, la població major de 24 anys que ve a viure al municipi té estudis superiors en una proporció més elevada que la població que en marxa. Així mateix, si diferenciem per llocs de destí i origen, veiem (Figura 29) com, en tots els casos, excepte els orígens i destins de l'exterior, el percentatge de població que té estudis superiors que arriba és superior al que marxa del municipi, excepte en el període de crisi 2010-2014. Tanmateix, per verificar aquesta conclusió caldria descartar amb major precisió que raons d'edat i/o gènere no emmascarin els resultats.

Figures 27 i 28. Altes segons orígens (gràfic esquerra) i baixes segons destins (gràfic dreta), 1997-2020.

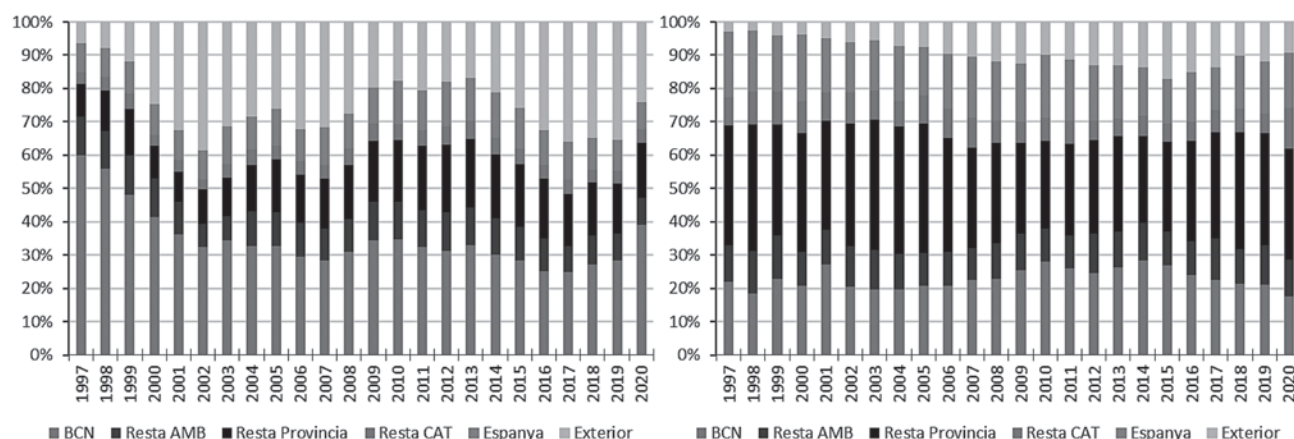
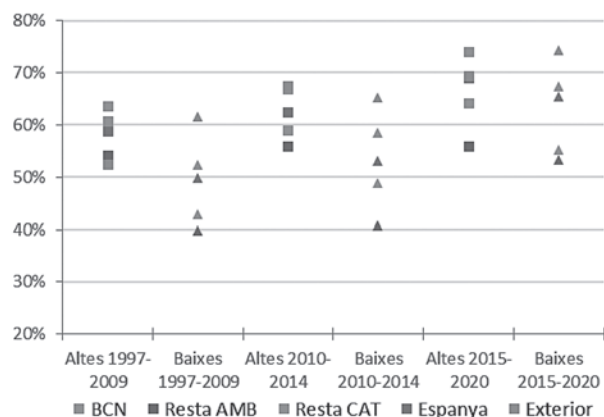

Figura 29. Percentatge d'estudis superiors en les altes i baixes, segons lloc de procedència i destí.

5. LA MOBILITAT DE LA POBLACIÓ A L'ESCALA DELS BARRIS DE SANT CUGAT, 2012-2021

Efectuada l'anàlisi general de les migracions residencials intermunicipals per al conjunt del municipi de Sant Cugat, en aquest capítol ens proposem realitzar un estudi específic de l'evolució demogràfica a l'escala dels barris de la localitat per al període 2012-2021,⁵ definits d'acord amb els criteris que s'han detallat en el capítol relatiu a la metodologia.

El capítol consta de tres apartats. En primer lloc, s'efectua una breu caracterització de la població que l'any 2021 resideix als diferents barris de Sant Cugat, així com l'evolució d'aquests barris els darrers 9 anys. Seguidament, ens centrarem específicament a analitzar els efectes de la mobilitat intermunicipal a escala dels barris. Finalment, analitzem els canvis residencials que s'han produït dins el mateix municipi. A l'annex es poden trobar figures que reflecteixen en detall l'evolució dels diferents barris analitzats.

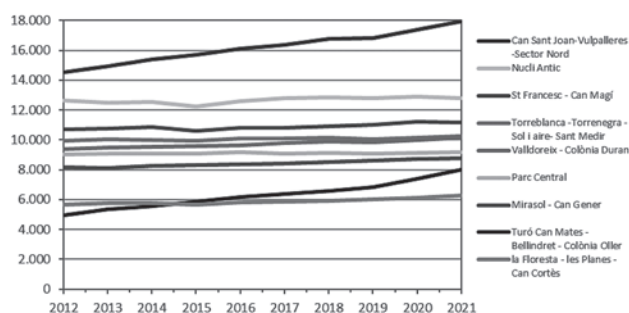
5.1. LA COMPOSICIÓ SOCIODEMOGRÀFICA DELS BARRIS ESTADÍSTICS DE SANT CUGAT

Com ja hem comentat, al llarg del darrer quart de segle Sant Cugat ha experimentat un creixement demogràfic molt important. Ara bé, si ens centrem a analitzar els darrers 9 anys als barris de la localitat, observem com el seu creixement ha estat força diferenciat i estretament relacionat amb el creixement urbanístic (Figura 30). Així, els barris de desenvolupament més antic pràcticament no han conegut

creixement: el Nucli Antic, el Parc Central i Sant Francesc tenen creixements propers a l'1% al cap del període. En canvi, barris de desenvolupament recent com el Turó de Can Mates-Bellindret-Colònia Oller han experimentat un creixement del 62%, seguit pel barri de Can Sant Joan i el de la Floresta amb un 23% i un 11% respectivament.

Tal com ocorre en el conjunt de la ciutat, les migracions són el principal component de creixement dels barris, molt per sobre de la natalitat (Taula 7). Ara bé, ens podem preguntar si el creixement dels barris que més augmenten de volum poblacional es deu més a les migracions intermunicipals, les migracions entre barris o al moviment vegetatiu, és a dir, per la diferència entre naixements i defuncions. Doncs bé, tal com es pot observar a la següent taula, també en aquest cas hi ha importants diferències entre barris. Can Mates és el barri amb major creixement a causa de la combinació dels tres factors: per cada mil residents, té un saldo migratori positiu de 22 habitants pel que fa a les migracions intermunicipals, un saldo migratori positiu de 19 habitants respecte a la resta dels barris de la ciutat i experimenta un creixement vegetatiu de 15. En canvi, Can Sant Joan i la Floresta presenten un saldo intramunicipal negatiu i un clar saldo migratori intermunicipal positiu. Per altra banda, destaca de forma singular el barri de Sant Francesc, que deu el seu modest creixement a la natalitat i les migracions intramunicipals, i no pas a l'arribada de persones des d'altres territoris. Finalment, destaca Valldoreix, que és l'únic que presenta de mitjana en tot el període un creixement vegetatiu negatiu.

Figura 30. Evolució de la població resident als barris de Sant Cugat, 2012 - 2021.

Taula 7. Saldo dels components principals de creixement, tant per mil sobre la mitjana de població resident del període 2012-2020.

	Saldos migratoris intermunicipals	Saldo migratori intramunicipal	Creix. vegetatiu	Saldo total
Can Sant Joan - Vulpalleres - Sector Nord	16	-2	10	24
la Floresta - les Planes - Can Cortès	11	-1	2	12
Mirasol - Can Gener	4	3	3	10
Nucli Antic	4	-2	1	3
Parc Central	7	-9	4	2
St Francesc - Can Magí	0	2	3	5
Torreblanca - Torrenegra - Sol i Aire -Sant Medir	7	-6	2	4
Turó de Can Mates - Bellindret - Colònia Oller	22	19	15	56
Valldoreix - Colònia Duran	7	3	-3	8
Total general	8	0	4	12

El fet que el principal component de creixement en la majoria dels barris siguin les migracions i no la natalitat, com anteriorment hem comentat contribueix a un envelliment general del conjunt de la ciutat. La mitjana d'edat del conjunt de la ciutat passa dels 36,7 anys als 39,12 entre l'any 2012 i l'any 2021. Tot i així, s'observen lleus diferències entre barris pel que fa a l'edat mitjana de la població que hi resideix , concretament els barris del Nucli Antic (41,67), Sant Francesc (41,22), la Floresta (41,05) i Valldoreix (40) es troben per sobre de la mitjana del conjunt de la ciutat, mentre que Turó de Can Mates (36,06) i Mirasol - Can Gener (37,71) se situen clarament per sota. Tot i això, tal com podem observar a la Figura 31,

pràcticament no s'han produït alteracions pel que fa a aquesta jerarquia entre barris, i la tendència general és a la reducció de les diferències entre ells.

Aquesta evolució es reflecteix clarament en les variacions de les piràmides demogràfiques entre 2012 i 2021 de cada un dels barris, que poden veure's en la Figura 32. La comparació entre les piràmides situades a l'esquerra de la Figura i les de la dreta permet observar l'evolució de la població de cada barri entre aquest període. Pot apreciar-se, així mateix, el nivell d'estudis de cada franja d'edat de la població respectiva.

Figura 31. Edat mitjana de la població resident, 2012, 2016, 2021.

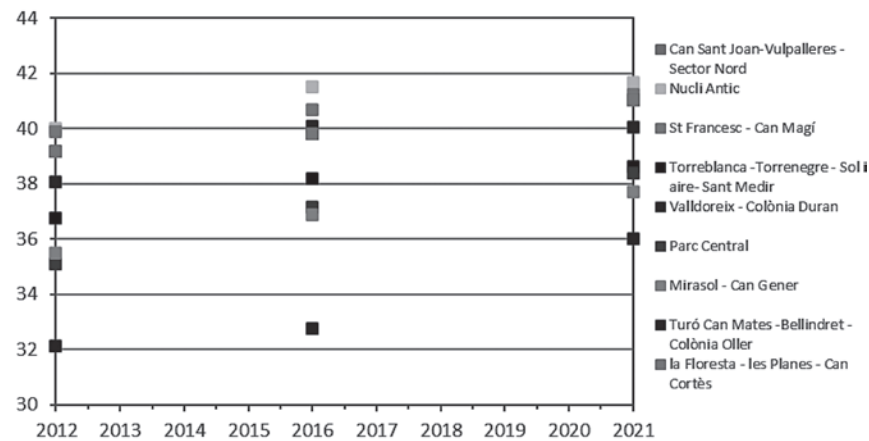
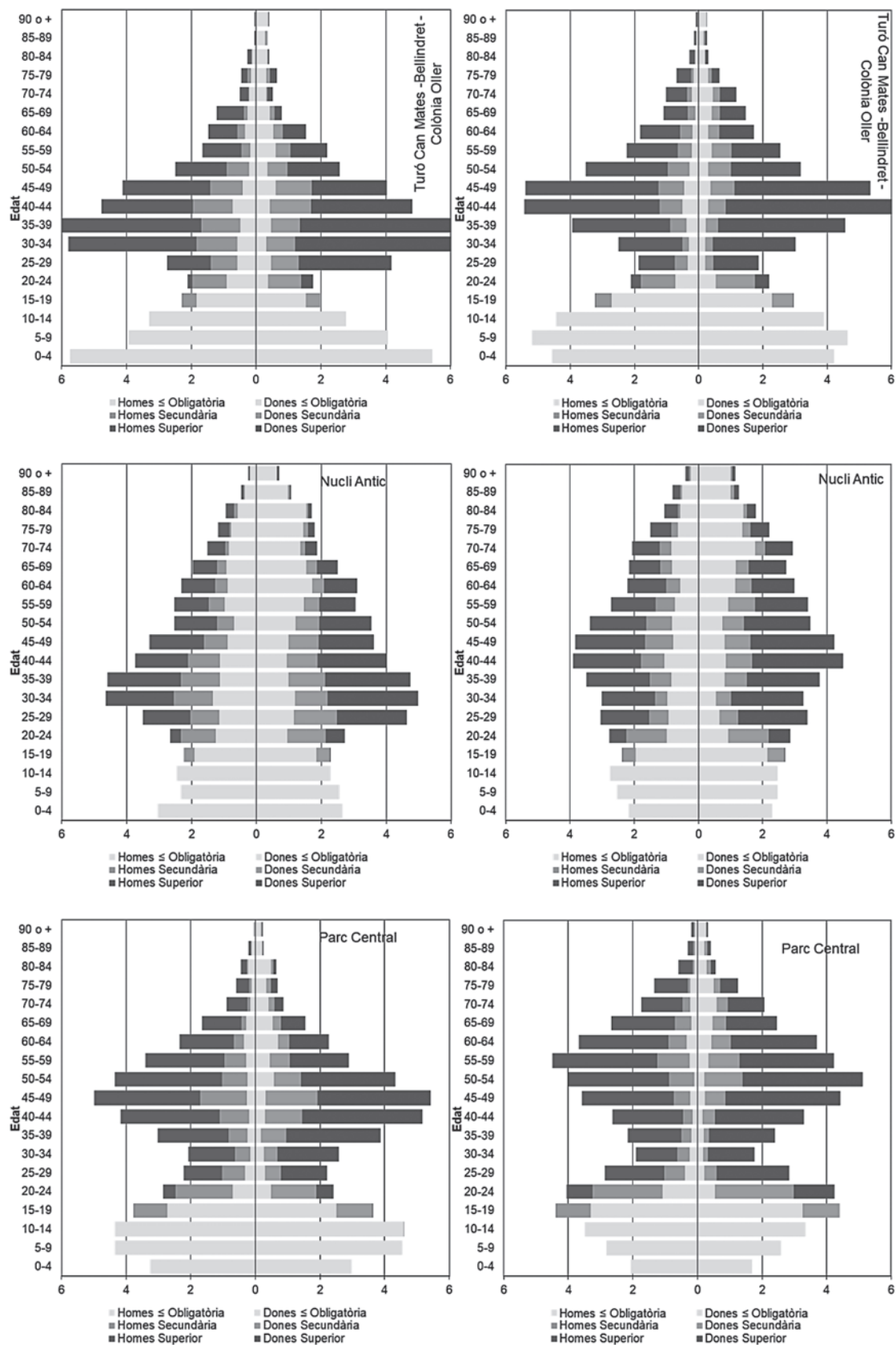
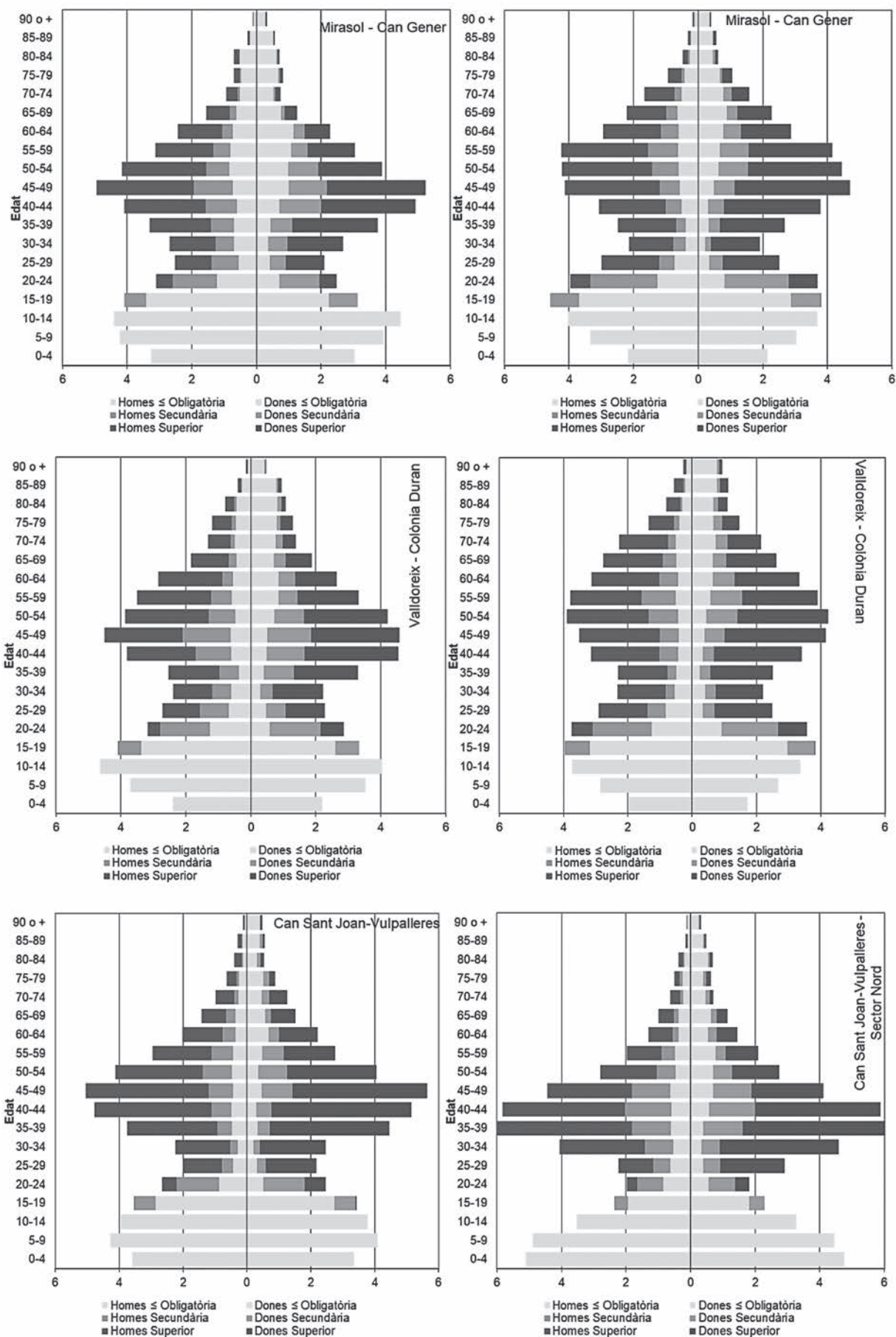
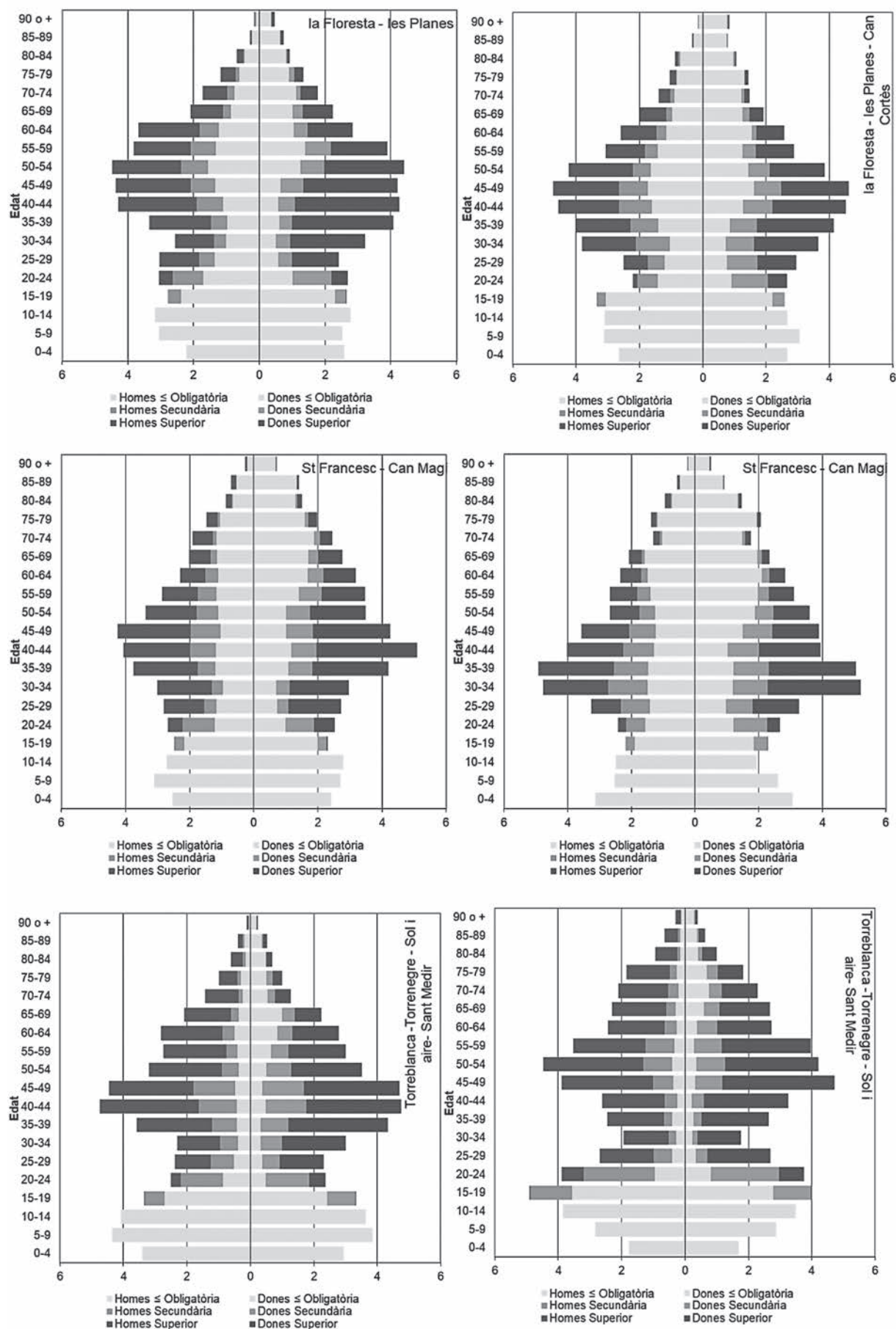

Figura 32. Piràmides d'edat de la població dels barris de Sant Cugat amb expressió del nivell d'estudis assolit, 2012 (esquerra)-2021 (dreta).

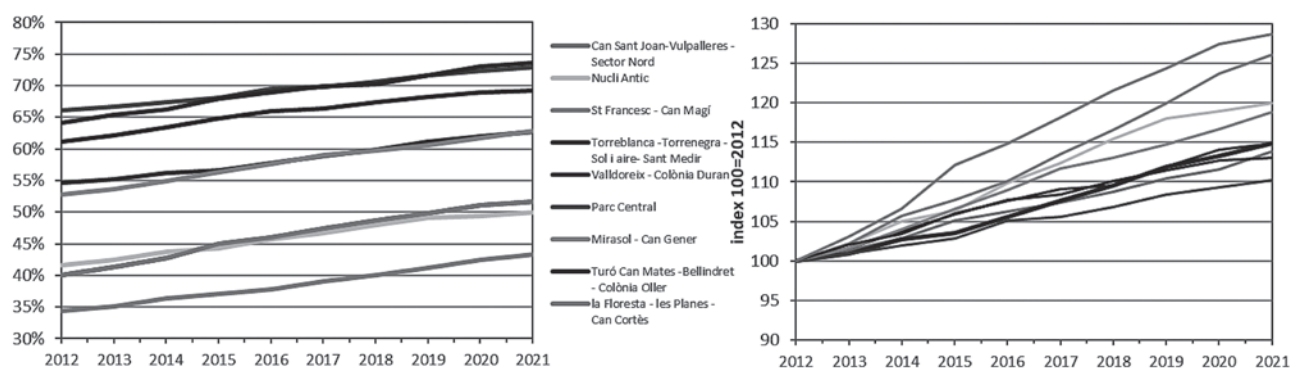

Pel que fa al nivell de formació de la població, s'observa una tendència general a l'augment de l'educació superior, seguint el comportament general de la ciutat. Es detecten, tanmateix, importants diferències en els percentatges de població amb estudis superiors entre barris. Aquestes assoleixen distàncies de fins a 30 punts percentuals entre el barri amb nivell més baix i el de nivell més alt. De manera poc sorprenent, els tres barris amb major proporció de població amb estudis superiors són de formació recent: Turó de Can Mates - Bellindret - Colònia Oller; Torreblanca - Torrenegra - Sol i Aire - Sant Medir; i Can Sant Joan - Vulpelleres - Sector Nord. Per altra banda, els tres barris que compten amb un menor percentatge de població amb estudis superiors són Sant Francesc, la Floresta i el Nucli Antic.

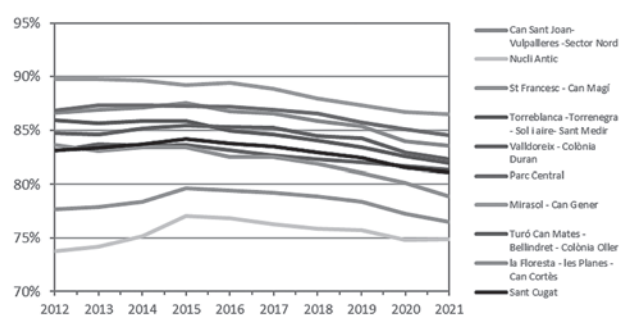
De tota manera, s'ha produït una lleu reducció de les diferències entre barris: la diferència entre el barri amb menor percentatge de població amb estudis superiors i el que més ha passat de 48 punts percentuals a 41, entre 2012 i 2021. Així, els barris de Sant Francesc, la Floresta i Nucli Antic són els que han experimentat un major increment relatiu pel que fa al nivell d'estudis dels seus residents. Malgrat tot, continuen sent els tres barris que es troben per sota de la mitjana de la ciutat (61,1%) amb un 43,3%, 49,9% i 51,65% de població major de vint-i-quatre anys amb estudis superiors, respectivament.

Figura 33. Percentatge de població resident major de 24 anys amb estudis superiors, 2012-2021.

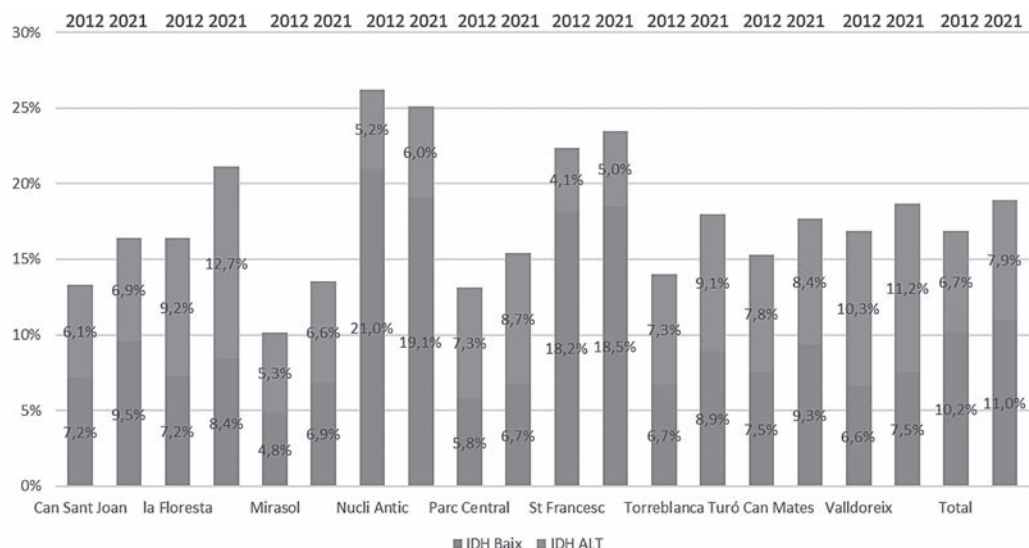
Per altra banda, pel que fa a les diferències en l'origen de la població, resulta interessant comprovar com tampoc ha variat especialment la jerarquia entre barris pel que fa al percentatge de població nascuda a l'Estat espanyol. L'any 2021, els barris amb menor percentatge de població nascuda a l'Estat espanyol són el Nucli Antic (74,9%), Sant Francesc (76,5%) i la Floresta (78,9%). En canvi, els barris amb major percentatge són Mira-sol i Parc Central, amb un 86,5 i 84,6% respectivament. En aquest cas, també s'ha produït una reducció de les diferències entre barris, que passen de ser d'uns 15,1 a uns 11,4 punts percentuals de diferència entre els barris amb major proporció de nascuts a l'Estat espanyol i els que menys.

Figura 34. Percentatge de població resident nascuda a Espanya, 2012-2021.

Finalment, pel que fa a l'IDH del país de naixement de la població resident observem com existeixen certes diferències entre barris, que es mantenen al llarg del temps. Els barris del Nucli Antic i Sant Francesc destaquen per presentar una proporció de població nascuda a països d'IDH baix força més elevada que la resta de barris, tant l'any 2012 com el 2021, si bé s'ha produït una certa reducció de la diferència respecte a la resta de barris. Per altra banda, els barris de Valldoreix i la Floresta destaquen per presentar una major proporció de població nascuda a països d'IDH alt.

Figura 35. Percentatge de població resident nascuda a l'estranger segons IDH, 2012 i 2021.

5.2 ELS IMPACTES DE LA MOBILITAT INTERMUNICIPAL DE LA POBLACIÓ A ESCALA DE BARRI, 2012-2021

Un cop analitzats els perfils de la població dels diversos barris de Sant Cugat i la seva evolució en termes absoluts durant el període 2012-2021, analitzarem tot seguit quines són les característiques predominants de les persones que han protagonitzat les altes i les baixes pel que fa a la mobilitat intermunicipal. Concretament, el que ens interessa és conèixer si en algun dels barris el perfil de les persones migrants procedents de fora del municipi sancugatenc presenta particularitats diferencials respecte a la mitjana del conjunt de la ciutat i respecte a la població resident al propi barri.

En primer lloc, quan analitzem la població migrant segons perfils d'edat i la comparem amb la mitjana del conjunt de la ciutat observem que apareixen diversos patrons (vegeu Taula 8). En la majoria de casos, les edats infantils estan representades en major proporció en la població immigrant que en la que emigra. Alhora, entre els adults, la població que arriba és de mitjana de més edat que la que marxa. Destaquen clarament Torreblanca, Mira-sol i Can

Sant Joan com a casos on les entrades són de població de mitjana edat i les sortides són de persones més joves.

En segon lloc, com mostren les dades de la Taula 8, a tots els barris també es compleix la relació segons la qual la població resident té una edat més elevada, per mitjana, que la que arriba o la que marxa. El barri on hi ha més diferencial d'edat entre la població que marxa i la resident és Torreblanca, on la mitjana d'edat dels immigrants és 31,17 anys i la resident se situa en 38,48. Recordem que en el conjunt de la ciutat en el període 2012- 2021 l'edat mitjana de la població és 38 anys, en canvi, la de la població que arriba 33,53 i la de la que en marxa 30,32.

Finalment, a tots els barris es compleix també el patró pel qual la població que arriba té una edat mitjana inferior a la resident (vegeu Mapa A 1 de l'annex i Taula 8). Concretament, el barri on la diferència entre l'edat de la població immigrant i emigrant és més important és el Turó de Can Mates, on els immigrants són gairebé 5 anys més grans que no pas els emigrants, seguit molt de prop per Can Sant Joan.

Taula 8. Relació entre l'edat mitjana de la població que resideix, immigra i emigra, 2012-2020.

Nom barri	Edat mitjana			Relació entre		
	residents	immigrants	emigrants	immigrants i els residents	emigrants i els residents	immigrants emigrants
Can Sant Joan	34,51	33,62	28,60	0,974	0,829	1,175
La Floresta	39,80	32,90	31,37	0,827	0,788	1,049
Mira-sol	37,03	33,31	29,15	0,900	0,787	1,143
Nucli Antic	41,43	34,94	32,65	0,843	0,788	1,070
Parc Central	37,46	32,38	29,05	0,864	0,776	1,115
St. Francesc	40,77	33,20	31,28	0,814	0,767	1,061
Torreblanca	38,48	31,17	29,29	0,810	0,761	1,064
Turó Can Mates	32,85	32,13	27,33	0,978	0,832	1,176
Valldoreix	39,91	36,52	32,86	0,915	0,823	1,111
Total	38,06	33,53	30,32	0,881	0,797	1,106

*En els valors de relació, valors superiors a 1 indiquen major edat del dividend que del divisor.

Les diferències entre la població resident i la població migrant, així com entre immigrants i emigrants, es constaten també a tots els barris quan s'estudia el nivell de formació de les persones que es donen d'alta o de baixa en el Padró. Respecte al nivell de formació dels residents de cada barri, observem com en tots els casos la població immigrant presenta major proporció d'educació superior que la resident (vegeu Taula 9). Destaquen especialment els casos de Sant Francesc i la Floresta, que juntament amb el Nucli Antic són els barris que presenten una

proporció menor de residents amb estudis superiors. En canvi, la relació entre la població resident i la que emigra no és tan clara, i en alguns barris (aquells de creixement relativament més recent, com Can Sant Joan, Torreblanca i Turó de Can Mates, és a dir, aquells de formació també recent) els que marxen tenen un nivell de formació inferior als residents. Finalment, es constata també a tots els barris que la població que arriba compta amb una major proporció d'estudis superiors que la que en marxa (vegeu figura A 6 de l'annex).

Taula 9. Relació entre la proporció de població (major de 24 anys) amb estudis superiors que resideix, immigra i emigra, 2012-2020.

Nom barri	% Ed. sup >24 anys			Relació entre		
	residents	immigrants	emigrants	immigrants i els residents	emigrants i els residents	immigrants emigrants
Can Sant Joan	64,45%	72,09%	64,15%	1,119	0,995	1,124
La Floresta	46,49%	60,27%	52,83%	1,296	1,136	1,141
Mira-sol	58,03%	66,53%	57,89%	1,147	0,998	1,149
Nucli Antic	46,09%	52,03%	47,37%	1,129	1,028	1,098
Parc Central	69,55%	77,09%	67,80%	1,108	0,975	1,137
St. Francesc	38,72%	50,64%	42,07%	1,308	1,087	1,204
Torreblanca	65,78%	71,89%	62,23%	1,093	0,946	1,155
Turó Can Mates	69,47%	76,54%	68,52%	1,102	0,986	1,117
Valldoreix	58,58%	63,02%	62,25%	1,076	1,063	1,012
Total	56,70%	64,36%	56,55%	1,135	0,997	1,138

En tercer lloc, si posem en relació la població resident i la migrant en funció del país de naixement s’observa que, lògicament, la població migrant ha nascut més a l’estranger que la resident. Aquesta característica és present de forma similar a tots els barris, tot i que en menor mesura al Turó de Can Mates (vegeu Mapa A 3 de l’annex i Taula 10). Per altra banda, també s’observa com la població immigrant

presenta una major proporció de nascuts a l’estranger que l’emigrant. Si s’observen les dades amb un major detall, atenent l’IDH del país de naixement, a tots els barris la població que immigra està integrada en major proporció per persones amb estudis superiors que no pas la resident i la que emigra, tal com es pot veure a la Taula 10 i la Taula A 10 de l’annex.

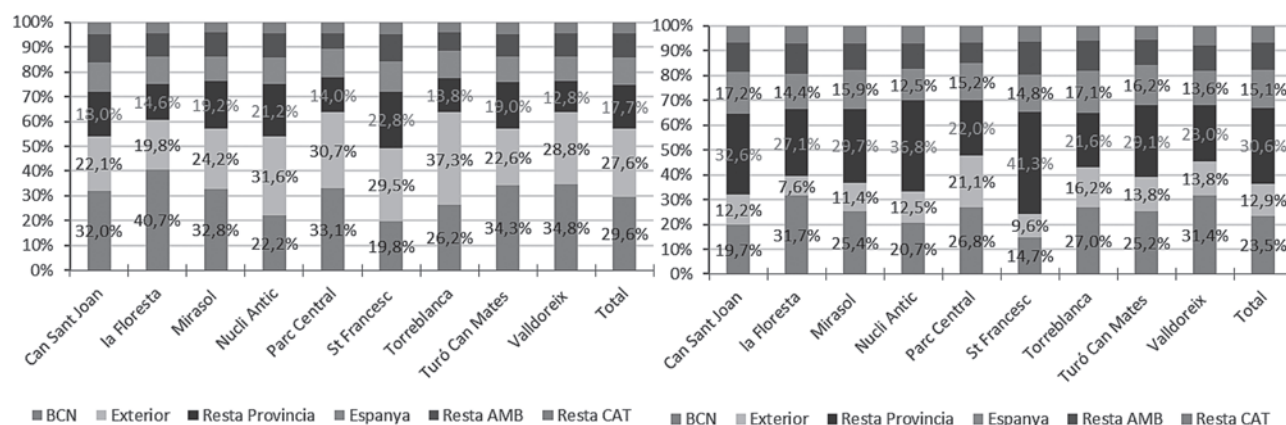
Taula 10. Relació entre la proporció de població nascuda a l’estranger que resideix, immigra i emigra, 2012-2020.

Nom barri	% nascuts a l’estranger			Relació entre		
	residents	immigrants	emigrants	immigrants i els residents	emigrants i els residents	immigrants emigrants
Can Sant Joan	14,04%	37,33%	34,02%	2,660	2,424	1,097
La Floresta	18,00%	45,91%	40,55%	2,551	2,253	1,132
Mira-sol	11,52%	37,20%	30,03%	3,229	2,607	1,139
Nucli Antic	24,54%	56,15%	54,69%	2,289	2,229	1,027
Parc Central	13,52%	40,92%	36,30%	3,027	2,686	1,127
St. Francesc	21,68%	54,54%	51,66%	2,515	2,383	1,056
Torreblanca	15,52%	48,98%	41,44%	3,156	2,670	1,182
Turó Can Mates	15,67%	36,96%	34,84%	2,358	2,223	1,061
Valldoreix	17,31%	43,38%	42,22%	2,506	2,439	1,028
Total	17,07%	45,29%	42,32%	2,654	2,480	1,070

Finalment, a escala de barri es confirmen també els patrons observats en el conjunt de la ciutat pel que fa a la procedència i destí dels moviments migratoris. Barcelona i l’estranger són els principals orígens dels immigrants, si bé s’aprecien diferències entre barris, on destaca la Floresta per presentar el percentatge més gran de població provinent de Barcelona, mentre que Sant Francesc i el Nucli Antic són

els barris que en presenten menys. Pel que fa a les destinacions de les baixes, la resta de la província és la destinació principal, seguida de Barcelona i Espanya. Tal com ocorre amb els orígens, el barri de Sant Francesc destaca per ser el que proporcionalment envia més població a localitats de la resta de la província.

Figura 36. Altes segons orígens (gràfic esquerre) i baixes segons destins (gràfic dreta), 2012-2020.

5.3. LA MOBILITAT RESIDENCIAL INTRAMUNICIPAL DE LA POBLACIÓ A ESCALA DE BARRIS, 2012-2021

Un altre aspecte a considerar per tal de conèixer les dinàmiques de població que han tingut lloc a Sant Cugat a nivell de barri consisteix en el moviment de la població dins el mateix municipi. En el període 2012-21 la mobilitat intramunicipal suposa de mitjana anual 4.525 canvis residencials, que representen el 30% del total de canvis residencials que tenen lloc al municipi (altes, baixes i moviments interns). Aquesta proporció, prou rellevant en termes absoluts i relatius, es manté sense gaires variacions al llarg del període analitzat. L'anàlisi a escala de barri permet observar importants diferències en la proporció que representen els moviments intramunicipals respecte al total de moviments residencials. Així, a barris com Nucli Antic i Sant Francesc els moviments intramunicipals representen un percentatge força més elevat que a la Floresta o Valldoreix. Per

copsar el dinamisme residencial dels barris resulta així mateix interessant observar la proporció de canvis anuals (altes, baixes i moviments interns) per cada 1.000 habitants residents (Taula 11). En aquest sentit, destaca el barri del Nucli Antic per presentar una taxa de canvis residencials molt elevada.

L'anàlisi dels barris segons el seu saldo migratori intramunicipal permet distingir entre aquells que tenen saldo positiu o negatiu, pel que fa als canvis residencials interns; és a dir, barris que són predominantment emissors o receptors. Concretament, el barri que té un saldo positiu més elevat respecte a tots els altres és el de Turó de Can Mates, que atrau més població que no pas emet envers tots els altres barris de la ciutat. A continuació, a molta distància, tenen saldo positiu pel que fa al conjunt dels moviments interns els barris de Valldoreix i Mirasol. En canvi, els barris que presenten un saldo negatiu més important són el del Parc Central, el de Torreblanca i Can Sant Joan.

Taula 11. Canvis residencials respecte al moviment migratori total de cada barri i taxes de moviment cada mil habitants residents, 2012-2020.

Barris	% canvis intramunicipals respecte a total canvis residencials	Taxa canvis per cada mil habitants residents		
		Total	canvis externs**	canvis interns
Can Sant Joan - Vulpalleres - Sector Nord	60,6%	208,8‰	112,2‰	96,6‰
La Floresta - les Planes - Can Cortès	40,8%	198,9‰	131,8‰	67,1‰
Mira-sol - Can Gener	57,4%	157,5‰	86,5‰	71,0‰
Nucli Antic	71,9%	293,4‰	138,8‰	154,6‰
Parc Central	62,6%	177,0‰	94,6‰	82,4‰
St. Francesc - Can Magí	70,8%	255,3‰	121,3‰	134,0‰
Torreblanca - Torrenegra - Sol i Aire - Sant Medir	59,4%	195,8‰	107,4‰	88,4‰
Turó de Can Mates - Bellindret - Colònia Oller	60,4%	240,9‰	124,8‰	116,1‰
Valldoreix - Colònia Duran	48,5%	183,1‰	111,0‰	72,1‰
Total general*	30,7%	165,1‰	114,4‰	50,7‰

*Els moviments intramunicipals del conjunt de la ciutat només es comptabilitzen una vegada a diferència dels específics de cada barri, que consten com una baixa i com una alta.

**Cal recordar que en el nostre cas, tot i el decalatge temporal que es pot produir entre la inscripció, el registre i el moviment real, en les altes per omisió i en les baixes per inscripció indeguda i d'ofici els hem tingut en compte.

Taula 12. Saldo canvis residencials entre barris, 2012-2020.

Origen											
Destí	Barris	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Total destí
	1	0	96	24	50	38	-135	22	-186	-137	-228
	2	-96	0	-91	-12	-20	-177	-43	-151	85	-505
	3	-24	91	0	-36	-153	-292	-135	-32	-124	-705
	4	-50	12	36	0	-40	-15	7	-12	-13	-75
	5	-38	20	153	40	0	-57	91	-15	95	289
	6	135	177	292	15	57	0	14	115	268	1073
	7	-22	43	135	-7	-91	-14	0	-4	197	237
	8	186	151	32	12	15	-115	4	0	-90	195
	9	137	-85	124	13	-95	-268	-197	90	0	-281
	Total origen	228	505	705	75	-289	-1073	-237	-195	281	0

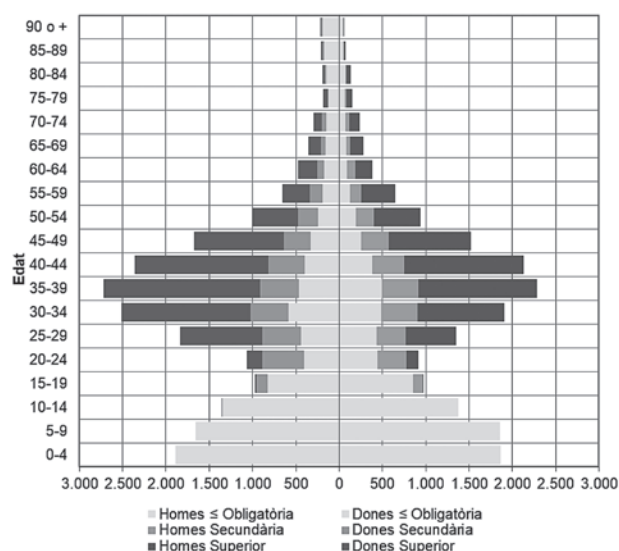
*1. Nucli Antic; 2. Torreblanca - Torrenegra - Sol i Aire - Sant Medir; 3. Parc Central; 4. La Floresta - les Planes - Can Cortès; 5. Valldoreix - Colònia Duran; 6. Turó de Can Mates - Bellindret - Colònia Oller; 7. Mira-sol - Can Gener; 8. St. Francesc - Can Magí; 9. Can Sant Joan - Vulpalleres - Sector Nord

Si fem una breu caracterització sociodemogràfica de la població que protagonitza aquests moviments, observem com dels 40.723 canvis residencials el 46,89% han estat protagonitzats per homes i el 53,11% per dones. Pel que fa al perfil d'edat, la franja majoritària se situa al voltant dels 35-39 anys, i

ahora destaca que el 29,3% d'aquestes migracions van ser protagonitzades per població de 0 a 19 anys i només un 5,9% per població de 65 i més anys. Per altra banda, respecte al nivell de formació el 56,08% de les dones majors de 25 anys tenien estudis superiors, nivell pràcticament idèntic al dels homes amb

un 56,43%. Aquests percentatges no difereixen del nivell mig de la formació de la població resident (56,7%).

Figura 37. Piràmide d'edats segons nivell d'estudis i sexe de la mobilitat intraurbana de Sant Cugat, 2012-2020.

Finalment, pel que fa al país de naixement, aquestes migracions intraurbanes són protagonitzades en el 68,3% dels casos per població nascuda a Espanya, el 23,8% a països d'IDH baix i finalment el 7,9% per persones nascudes a països d'IDH alt. A efectes comparatius, cal recordar que la mitjana del període de la població resident segons lloc de naixement se situa en un 82,9% de nascuts a Espanya, 10,2% en països d'IDH baix i 6,9% en països d'IDH alt.

6. CONCLUSIONS. POTENCIALITATS, RISCOS I IMPLICACIONS PER A LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES DEL PROCÉS DE TRANSFORMACIÓ DE SANT CUGAT DEL VALLÈS

6.1. PRINCIPALS CONCLUSIONS DE L'ANÀLISI DE LES DADES

En el present estudi hem analitzat l'evolució de la ciutat de Sant Cugat del Vallès durant el darrer quart de segle. Ho hem fet en tres etapes, tot combinant l'anàlisi de les dades padronals amb altres fonts estadístiques: en la primera, s'ha estudiat l'evolució demogràfica i del mercat immobiliari de la localitat en relació amb el context metropolità i català; en la segona, hem explorat en profunditat la transformació del perfil de la població a partir de

les dades padronals, amb especial atenció als moviments migratoris i els seus efectes; finalment, s'ha descrit el comportament de cada un dels 9 barris en què s'ha dividit la localitat pel que fa a l'arribada i la sortida de població.

Les principals conclusions d'aquest recorregut poden resumir-se en els set postulats següents:

1. **Evolució demogràfica.** Sant Cugat ha triplicat la seva població durant els darrers 40 anys, tot passant de trenta mil a més de noranta mil habitants. En el mateix període la població de Catalunya ha crescut tot just el 30%. D'aquesta manera, el municipi ha afermat la seva posició en l'àmbit comarcal, metropolità i català. El creixement, tanmateix, ha afectat de manera diversa els barris de la ciutat, d'acord amb les seves característiques urbanístiques: el Turó de Can Mates i Can Sant Joan són els que han experimentat un major creixement la darrera dècada, mentre que el Nucli Antic, el Parc Central i Sant Francesc han romàs pràcticament estancats.
2. **Singularitat de l'evolució demogràfica.** Les dinàmiques demogràfiques del municipi presenten trets diferencials en comparació als àmbits territorials dels quals forma part. Entre aquestes destaquen el creixement més accelerat de la població; la importància de les migracions intrametropolitanes i de la resta de països de la UE més que no pas de les extracomunitàries; i el perfil socioeconòmic benestant tant de la població resident com de la població immigrada.
3. **Singularitat del mercat d'habitatge.** La producció d'habitatge nou amb relació a la població és, en termes relatius, més elevat a Sant Cugat que en el conjunt de l'àrea metropolitana. El preu de lloguer i de compra de l'habitatge –tant d'obra nova com de segona mà– és notablement més alt que la mitjana de la província (50% pel que fa al lloguer, 40% la compra). Els preus i les característiques del mercat de l'habitatge han condicionat estretament tant el volum del creixement demogràfic com l'evolució del perfil de la població resident.
4. **Components del creixement.** El creixement demogràfic de Sant Cugat durant el darrer quart de segle ha estat principalment conseqüència del saldo migratori. El 78% del creixement de la població es deu al moviment migratori i només el 22% al moviment natural. El moviment migratori afecta tots els barris

de la ciutat, amb algunes diferències destacades entre ells: Can Mates, Can Sant Joan i la Floresta presenten un clar saldo migratori intermunicipal positiu. En l'altre extrem, el discret creixement del barri de Sant Francesc es deu sobretot a la natalitat i les migracions intramunicipals, i no pas a la població vinguda d'altres municipis.

5. Característiques de la població. L'anàlisi de les dades padronals dels darrers 25 anys permet descriure amb força precisió el perfil de la població sancugatenca. Pel que fa a l'edat, la població de Sant Cugat és avui, per mitjana, més vella que la del 1997 (39,1 anys l'any 2021, 35,4 anys el 1997). Tanmateix, el seu índex d'envelliment –és a dir, la proporció de població de més de 65 anys amb relació a la de menys de 15– és notablement més baix que el del conjunt de Catalunya i de la regió metropolitana de Barcelona. El *nivell d'estudis* dels que resideixen a la nostra localitat s'ha incrementat molt notablement, de manera que els majors de 24 anys que compten amb estudis superiors han passat de representar el 38% l'any 1998 al 61% l'any 2021. Això fa de Sant Cugat la primera de les grans ciutats catalanes en nivell de formació de la població. Tot i això, alguns barris –com Sant Francesc, la Floresta i el Nucli Antic– es troben ben per sota de la mitjana. Finalment, l'*origen* de la població s'ha diversificat de manera molt notable, de tal manera que avui el 40,6% dels que resideixen a Sant Cugat són nascuts a Barcelona, el 18,9% a l'estranger i només el 15,4% al mateix municipi. Quant a la mitjana catalana, en la població immigrada de Sant Cugat hi ha una major proporció de població espanyola que estrangera i, entre la població estrangera, la proporció de persones procedents de països amb un alt Índex de Desenvolupament Humà és més elevada que a la resta del país.

6. Perfil de la població immigrada. La població que ha arribat al municipi al llarg del període estudiat és, en termes mitjans, més jove i amb un nivell d'estudis superior al de la població resident. Aquesta dinàmica ha tendit a incrementar-se els darrers anys fins al punt que en el període 2015-2019 dos de cada tres persones immigrades de més de 24 anys (65,6% per a les dones i 66,3% per als homes) tenien estudis superiors. La població immigrada a Sant Cugat procedeix, per aquest ordre, de Barcelona, l'estranger i la resta de la província. La població que arriba a Sant Cugat prové en una proporció destacada de territoris ca-

racteritzats per la disposició de rendes mitjanes i altes, tant pel que fa a l'àmbit metropolità com a la migració estrangera, amb un pes de la que arriba de països amb IDH elevat superior a la mitjana catalana. A escala de barri, es confirmen aquestes tendències, si bé s'observen diferències entre barris: destaca la Floresta per presentar el major percentatge de població provinent de Barcelona, a diferència de Sant Francesc i el Nucli Antic, que són els barris que en presenten menys.

7. Perfil de la població emigrada. La població que emigra de Sant Cugat és menys nombrosa que la que immigra. Té també una mitjana d'edat inferior a la de la població resident, però el seu nivell de formació és més baix que el de la població immigrada. La població que causa baixa en el padró de Sant Cugat per raons migratòries té com a destinació principal els municipis de la resta de la província, en particular els del seu entorn immediat, seguida de Barcelona i la resta d'Espanya. Tal com ocorre amb els moviments immigratoris, s'observen també diferències entre barris, entre els quals destaca el barri de Sant Francesc per ser el que proporcionalment envia més població a localitats de la resta de la província.

6.2. POTENCIALITATS I RISCOS DE L'EVOLUCIÓ DEMOGRÀFICA

L'evolució de la població de Sant Cugat durant el darrer quart de segle confereix importants potencialitats de futur. Entre aquestes destaquen tres factors: la mitjana d'edat de la població, notablement més jove que la dels municipis del seu entorn; la diversitat en els orígens dels seus residents, que configura una notable diversitat cultural i aferma el caràcter internacional de la localitat; i, en particular, el nivell de formació de la seva població, única en el context català. Aquest darrer tret és particularment destacat i rellevant. De fet, segons dades de l'Idescat (2019), certament més actualitzades que les del padró, Sant Cugat és el municipi de Catalunya amb més població de més de 24 anys amb estudis superiors: 67,3%, molt per sobre de la mitjana de Catalunya, 34,2%; a la inversa, si es pren en consideració la població que no ha assolit més enllà del nivell de l'educació obligatòria, Sant Cugat se situa en el 7%, mentre que la mitjana catalana és el 17,5%.

Aquest conjunt de factors consoliden i projecten la posició de Sant Cugat del Vallès en el context metropolità, català i europeu. En concret, en fan una ciutat amb una capacitat particularment elevada

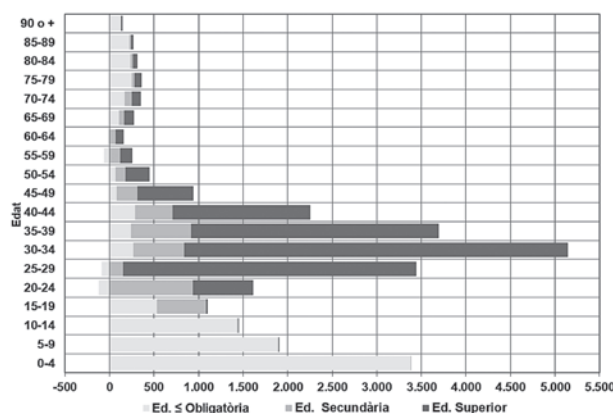
a l'hora d'atreure activitat econòmica, talent intel·lectual i vida cultural. Afermen també la seva potencialitat d'exercir un lideratge assenyalat en el camp de la innovació i de la governança a escala comarcal, metropolitana i catalana.

Tanmateix, l'evolució demogràfica i urbana de les darreres dècades no està exempta de riscos. El risc més assenyalat és que l'especialització de Sant Cugat com a lloc de residència per a població d'alt nivell de renda pugui acabar desplaçant sectors de la població resident i, en particular, les llars joves amb menor capacitat adquisitiva.

Algunes de les tendències identificades en la nostra anàlisi indiquen que aquest risc ja es podria estar concretant, com a resultes, sobretot, del caràcter diferenciats de la immigració i l'emigració que les darreres dècades ha conegut el municipi. Com s'ha explicat, la població que arriba a Sant Cugat té en termes mitjans un nivell de formació (i, per tant, de renda) notablement més elevat que la que en marxa. Procedeix també de territoris amb un nivell de benestar més alt que no pas les localitats de destinació dels qui emigren. Finalment, l'edat mitjana dels qui arriben, 30 anys, és inferior a la dels que marxen, 35. Ara bé, si prenem en consideració només la població jove, és a dir, la que té entre 15 i 44 anys, veiem com la població que arriba té una edat més elevada que no pas la que marxa.

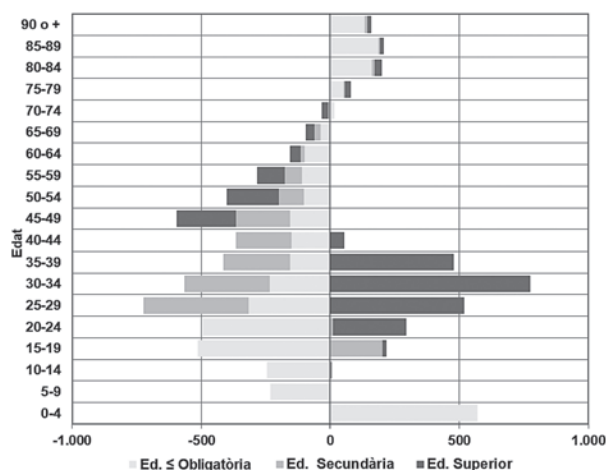
Les Figures 38, 39 i 40 permeten resumir l'evolució d'aquestes tendències migratòries al llarg dels darrers vint-i-cinc anys, tot diferenciant tres períodes: els anys de gran creixement del període del boom immobiliari fins a l'inici de la crisi econòmica (1997-2009); el període marcat per la crisi (2010-2014); i, finalment, l'etapa de la represa, fins a l'adveniment de la pandèmia (2015-2020). Per llegir les gràfiques cal tenir en compte que reflecteixen el saldo migratori (altes i baixes padronals) en cada un d'aquests períodes, distingint els grups d'edat i el nivell de formació assolit per part dels que l'integren, tot atenent tres categories: fins a l'educació obligatòria, educació secundària i educació superior. Com s'ha explicat, en absència d'informacions directes sobre la renda de la població emprem aquí el nivell d'instrucció per aproximar-nos a aquella variable. Finalment, en llegir els gràfics s'ha de considerar que les files a un costat i l'altre de la línia del 0 indiquen saldos negatius i positius, respectivament; així mateix, en comparar-los, cal tenir en compte que l'eix de les abscisses dels tres gràfics no està a la mateixa escala, donada la diversa magnitud dels moviments de població en cada un dels tres períodes.

Figura 38. Saldos migratoris de la població, per grups d'edat i nivell d'estudis (1997-2019)

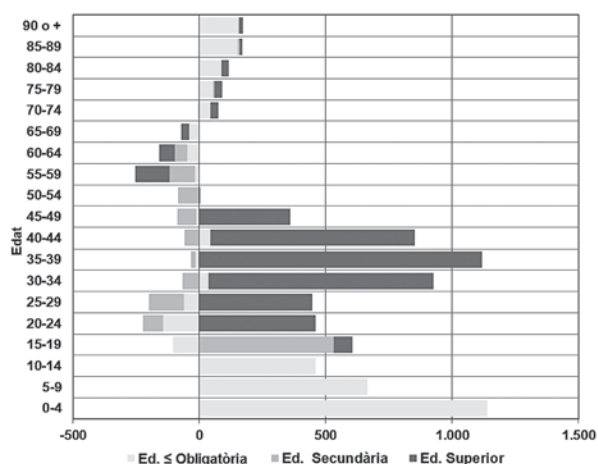
Els saldos relatius al període 1997-2010 resulten, com es pot veure, abassegadorament positius per a tots els grups d'edat i en gaire bé tots els nivells formatius. Es constata també com el saldo de població amb nivell d'educació superior és dominant en tots els grups d'edat entre els 25 i els 64. El predomini de les altes sobre les baixes padronals és particularment visible en els grups de població entre 25 i 44 anys, en els quals, a més, la població amb estudis superiors és molt majoritària. El fet que aquests saldos relatius a la població adulta s'acompanyin de saldos també molt positius pel que fa a la població infantil entre 0 i 14 anys induïx a pensar que, en aquest període, bona part dels moviments immigratoris foren realitzats per famílies amb infants. Només tres notes desentonen en aquest conjunt: els saldos migratoris negatius de la població amb baix nivell d'estudis en les franges de 20-24, 25-29 i 55-59 anys. Ens adverteixen que, ja en aquest període de gran creixement i saldos migratoris tan positius, alguns grups de població – joves i adults sense estudis superiors o secundaris – tenien major propensió a marxar de Sant Cugat que no pas a venir-hi a viure.

Figura 39. Saldos migratoris de la població, per grups d'edat i nivell d'estudis (2010-2014)

El caràcter assenyaladament selectiu dels moviments migratoris a Sant Cugat, present ja en el període 1997-2010, s'evidencià encara amb més força en el període de dificultats econòmiques posterior a la crisi econòmica del 2008. Com es pot veure, els saldos passaren a ser obertament negatius per a tots els grups d'edat de la població entre 45 i 74 anys d'edat, fos quin fos el seu nivell educatiu. Per a les franges més joves, entre els 15 i els 44 anys, el caràcter socialment contrastat del moviment migratori es mostrà amb tota cruesa: mentre la població amb nivells formatius elevats mantenia saldos migratoris positius, aquells que comptaven amb nivells formatius inferiors tenien una major tendència a emigrar. S'aferma així un patró que es repetirà en el període següent: entre els joves de 15 a 44 anys, els que arriben són majoritàriament més grans i formats que els que marxen.

Figura 40. Saldos migratoris de la població, per grups d'edat i nivell d'estudis (2015-2020)

La represa posterior a la crisi, els anys 2015-2020, ha comportat el retorn dels saldos majoritàriament positius, però no ha esborrat el caràcter selectiu del moviment migratori, ans al contrari. De nou, els balanços més positius corresponen a la població entre 30 i 49 anys amb estudis superiors. En canvi, els saldos negatius de la població adulta, entre 20 i 69 anys, es corresponen a població amb nivell inferior d'estudis, a excepció de la població entre 55 i 69 anys, franja en què l'emigració és també predominant entre els que tenen estudis superiors. El saldo lleument positiu de la població amb estudis primaris i inferiors en les franges d'edat 30-34 i 40-44, aparentment sorprenent, pot correspondre a persones, sobretot dones, que venen a desenvolupar tasques domèstiques o de cura.

Les dades del Padró d'Habitants evidencien doncs com, al llarg dels darrers vint-i-cinc anys, el

moviment migratori a Sant Cugat ha estat consistentment selectiu. La localitat ha tendit a atreure població amb elevats nivells d'estudis (i, doncs, de renda) i ha vist marxar de manera prioritària població amb baix nivell formatiu. Pel que fa a les edats, entre els joves –és a dir, entre la població de 15 a 44 anys– els saldos han tendit a ser més positius en les edats elevades, 30-44, que en les més primerenques, 20-29. Entre la població més gran, els saldos són més negatius en la franja 50-69 que entre els més grans de 70.

Veiem, doncs, que mentre a Sant Cugat marxa població jove amb baix nivells de formació, tendeix a arribar-ne de franges d'edat una mica més elevades amb nivell d'educació superior. Els que arriben procedeixen en una proporció superior a la mitjana catalana de territoris –de dins i fora de Catalunya– amb un nivell de renda alt i els que marxen s'adrecen a territoris de menor nivell de renda, sobretot, municipis de l'entorn metropolità. Donat el volum dels moviments migratoris i la importància en l'evolució demogràfica de la ciutat, les tendències descrites han anat alterant de manera destacada el perfil socio-demogràfic de la població. Aquestes constatacions permeten confirmar la hipòtesi inicial d'aquest estudi segons la qual a Sant Cugat s'estan produint processos de substitució d'una part de la població local, que és reemplaçada per adults-joves de major nivell adquisitiu d'altres procedències.

6.3. IMPLICACIONS PER A LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES

Les dinàmiques que s'h an descrit en aquest estudi no són pas, de cap manera, privatives del municipi de Sant Cugat. Ans al contrari, les dinàmiques de segregació residencial, és a dir, la tendència dels grups socials a separar-se entre si segons la seva capacitat d'escollir lloc de residència, afecten tot els territoris de Catalunya i tots els grups socials. La peculiaritat del període aquí estudiat és que la segregació residencial ha deixat de ser un fenomen local i ha pres una escala metropolitana. Així, ja no són només els barris d'una localitat els que concentren població d'un determinat nivell de renda, sinó municipis sencers que es veuen especialitzats en habitants que responen de manera majoritària a determinades característiques.

En termes generals, aquesta dinàmica té efectes clarament negatius pel que fa a l'equitat social. La població amb més alt nivell de renda pot escollir el seu lloc de residència i gaudir d'un millor nivell de serveis, accessibilitat i qualitat de l'entorn. Per contra, les llars amb menor poder adquisitiu es veuen recloses, per raó del preu de l'habitatge al qual poden accedir, en les localitats amb més baix

nivell de serveis, menor accessibilitat i pitjor qualitat urbana. Això comporta, a més, que els municipis on es concentra la població amb menor nivell adquisitiu tinguin, de mitjana, una base fiscal inferior i, per tant, menor capacitat de prestar serveis. Es dona així la paradoxa que aquells que més requeririen els serveis públics acaben residint en aquelles localitats amb menor capacitat de prestar-ne. D'aquesta manera, la segregació residencial esdevé no només un reflex de la desigualtat sobre el territori, sinó també un factor que tendeix a mantenir i reproduir les desigualtats.

Pel fet de tractar-se d'un fenomen de caràcter clarament supralocal, les polítiques públiques que vulguin tractar les causes i els efectes de la segregació han de ser, també, prioritàriament d'àmbit supralocal: metropolità, català o espanyol. En bona part aquestes han de ser polítiques de caràcter estructural pel que fa a la distribució de la renda, que, per tant, tenen a veure, sobretot, amb la fiscalitat i la regulació del mercat laboral. Pel que fa a l'habitatge, aquestes polítiques han de referir-se a la dotació d'habitatge públic, la regulació del mercat de lloguer, el planejament urbanístic i el sistema de transport públic.

Ara bé, el fet que siguin necessàries polítiques de caràcter supralocal no vol dir pas que no sigui possible emprendre actuacions des de l'àmbit local per prevenir i pal·liar les causes i els efectes de la segregació residencial. En particular, per tal d'evitar processos de desplaçament selectiu de la població com els que afecten Sant Cugat, resulten convenients accions destinades a proporcionar habitatge assequible a població amb recursos limitats, per tal que no hagi de marxar del municipi o, eventualment, pugui trobar-hi acollida. Es tracta de mesures com les que a continuació es detallen, part de les quals ja han estat o estan sent desenvolupades a Sant Cugat:

1. Cens de les Reserves Obligatòries per a Habitatge Protegit. La legislació catalana preveu d'ençà de la Llei d'Urbanisme 2/2002 la reserva obligatòria d'un percentatge de sòl per a habitatge protegit en el planejament general. D'ençà de l'aprovació de la Llei 2/2004 aquesta obligació es va estendre a les noves figures de planejament derivat (plans parcials i plans de millora urbana) que s'aproven. Això implica que, des de fa prop de vint anys, la normativa catalana preveu que en tota nova actuació d'urbanització o de remodelació interior es reservi un determinat percentatge de sòl per a habitatge protegit. La construcció d'aquest habitatge ha de ser realitzada pel promotor i posat al mercat als preus que in-

diqui l'administració a cada moment. A Sant Cugat del Vallès, les darreres dues dècades el desenvolupament urbanístic ha estat particularment actiu. Una primera mesura, força simple d'aplicar, pot consistir en l'elaboració d'un cens de les reserves d'habitatge protegit que s'han derivat d'aquests desenvolupaments, per tal de conèixer en quin estat es troben i estimar quin és el potencial del qual es disposa.

2. Promoció d'Habitatge Protegit. En un bon nombre de casos, les reserves d'habitatge protegit existents als municipis catalans no han estat desenvolupades, per manca d'interès dels promotors o per altres causes. Una forma interessant de mobilitzar aquestes reserves és la constitució de partenariats publicoprivats per a la seva promoció. Aquestes venturades conjuntes poden ser exercides, des de l'àmbit local, per l'empresa pública d'habitatge. La constitució de l'Operador Metropolità d'Habitatge que s'està impulsant en l'àmbit de l'Àrea Metropolitana de Barcelona és també un instrument que pot resultar útil amb aquesta finalitat.
3. Promoció directa d'Habitatge Públic. Sant Cugat compta amb una llarga tradició de promoció d'habitatge públic. Aquesta ha estat canalitzada a través de l'empresa de promoció municipal d'habitatge, PROMUSA, i ha permès al llarg dels anys realitzar un bon nombre de promocions exitoses. Tanmateix, el pes de l'habitatge públic sobre el total del parc residencial a Sant Cugat continua sent molt reduït, més encara perquè part de l'habitatge de promoció pública construït ha acabat essent venut als que hi residien. L'ampliació del parc d'habitatge públic a la localitat resulta de notable importància, tant per afavorir l'accés a llars amb nivell adquisitiu limitat, com per incidir sobre l'evolució dels preus i, per tant, sobre la segregació. La potenciació de la promoció d'habitatge públic, fins a arribar als nivells propis de tantes altres ciutats europees, hauria de ser, doncs, considerada una prioritat urbanística de les polítiques municipals.
4. Construcció d'Habitatge Dotacional. La nostra normativa urbanística permet, en determinades circumstàncies, destinar sòl procedent de cessions urbanístiques a la construcció d'habitatge per a determinats col·lectius que tenen dificultats d'accés en les condicions de mercat. En particular, aquest pot ser destinat a població jove o major de 65 anys. L'Ajuntament de

Sant Cugat ja ha realitzat algunes operacions d'aquest tipus. Pot resultar convenient explorar altres possibilitats que ofereixi el planejament vigent per tal d'avançar en aquesta línia.

5. Regulació de l'Allotjament Turístic. L'habitatge per a allotjament turístic o per a estades breus, recolzat sovint en l'ús de plataformes digitals, pressiona els preus de l'habitatge, en particular els del lloguer, i tendeix a desplaçar els usos residencials permanents. En l'àmbit metropolità barceloní, aquest tipus d'ús de l'habitatge s'ha incrementat de manera extraordinària durant la darrera dècada. L'Ajuntament de Sant Cugat ja va regular aquesta activitat a través d'una modificació del Pla General Metropolità, publicada el mes de maig de 2021. De tota manera, l'experiència d'altres municipis metropolitans indica que cal una acció permanent d'inspecció i seguiment per tal d'evitar la proliferació d'aquests usos, tot i les revisions normatives.
6. Exercici del lideratge metropolità. Finalment, per tal de limitar la segregació i mitigar els seus efectes calen, com s'ha dit, polítiques d'abast supralocal. Entre aquestes destaca, en primer lloc, l'aprovació del Pla Director Urbanístic de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, pendent des de fa més d'una dècada, que ha de contenir les necessàries previsions en matèria d'habitatge. Cal, així mateix, l'endegament efectiu d'un Pla de Barris per a la rehabilitació i millora de les condicions de vida als barris vulnerables d'abast, com a mínim, metropolità, dotat amb els mitjans adequats. Serà, igualment, molt convenient impulsar l'actuació de l'Operador Metropolità d'Habitatge, ja esmentat, per tal d'impulsar la promoció d'habitatge protegit. Pel seu pes específic en l'àmbit metropolità i pels recursos de què disposa, Sant Cugat del Vallès està en disposició d'exercir un lideratge decisiu en l'impuls d'aquestes polítiques, que beneficiaran no només la localitat, sinó el conjunt de l'àrea metropolitana i de Catalunya.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

S'indiquen diversos estudis complementaris de la recerca sobre les dinàmiques demogràfiques a Sant Cugat del Vallès, amb particular referència al context metropolità.

SOBRE ELS PROCESSOS DE SEGREGACIÓ RESIDENCIAL

ANTÓN-ALONSO, F.; PORCEL, S. (2019): Del barri a la metròpoli: dinàmiques de mobilitat residencial metropolitanas. A: J. Clapés (ed.), *Anuari metropolità de Barcelona 2018: Del barri a la metròpoli*. Bellaterra: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.

BLANCO, I.; NEL-LO, O. (eds.) (2018): *Barrios y crisis. Crisis económica, segregación urbana e innovación social en Cataluña*. València: Tirant lo Blanch.

PORCEL, S. (2016): *Dinámicas de estructuración sociorendencial en la Barcelona metropolitana postindustrial. ¿Hacia una ciudad dual o cuarteada?* Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

SOBRE ELS EFECTES DE LA SEGREGACIÓ RESIDENCIAL

CHECA, J.; NEL-LO, O. (2021): Residential Segregation and Living Conditions. An Analysis of Social Inequalities in Catalonia from Four Spatial Perspectives. *Urban Science* 5/2: 45.

MEJÍA, V.; LÓPEZ, J.; CHECA, J. (2022): *¿Hacia una transición energética justa? Consumo energético y segregación residencial en el área metropolitana de Barcelona*. CyTET.

NEL-LO, O. (2021): *Efecto barrio. Desigualdad social, segregación residencial y políticas públicas en las grandes ciudades ibéricas*. València: Tirant lo Blanch.

SOBRE LA RELACIÓ ENTRE LA SEGREGACIÓ RESIDENCIAL I ELS RECURSOS LOCALS

BLANCO, I.; NEL-LO, O. (2021): *Segregació urbana i desigualtats intermunicipals a Mataró i la Regió Metropolitana de Barcelona*. Bellaterra: Institut de Govern i Polítiques Públiques.

CHECA, J.; DONAT, C.; NEL-LO, O. (2022): Segregación residencial y recursos municipales en la región metropolitana de Barcelona. A: I. Blanco; R. Gomà (eds.), *¿Vidas segregadas? Reconstruir fraternidad*. València: Tirant lo Blanch.

Donat, C. (2021): Segregación residencial y recursos municipales. El caso de los sistemas urbanos del arco metropolitano de Barcelona. A: J. M. Parreño; C. J. Moreno (eds.), *La reconfiguración capitalista de los espacios urbanos: transformaciones y desigualdades*. Las Palmas de Gran Canaria: Universidad de las Palmas de Gran Canaria / Asociación de Geógrafos Españoles.

SOBRE LES POLÍTIQUES DE REHABILITACIÓ URBANA

NEL-LO, O.; CRUZ, H.; BLANCO, I. (2020): Les polítiques de rehabilitació enfront la segregació. El Pla de Barris de Barcelona. Papers. Regió Metropolitana de Barcelona, 63.

NEL-LO, O. (2021): Gentrificación urbana, segregación residencial y políticas públicas en Barcelona. A: Isabel González; Angelino Mazza (eds.), *Territorios segregados y (des)gobernanza urbana: Nápoles/Madrid/Barcelona*. Madrid: Universidad Politécnica de Madrid.

PORCEL, S.; ANTÓN-ALONSO, F.; MUÑOZ, I. (2020): Les polítiques de millora de barris a debat. Papers. Regió Metropolitana de Barcelona, 63.

SOBRE LES POLÍTIQUES D'HABITATGE

BOSCH, J.; DONAT, Carles (2018): La planificació de les polítiques d'habitatge a escala metropolitana. Barcelona en el context internacional. Papers. Regió Metropolitana de Barcelona, 61.

BOSCH, J. (2021): L'accés a l'habitatge a la Regió Metropolitana de Barcelona. Barcelona: Pla Estratègic Metropolità de Barcelona.

DONAT, C. (2020): Envel·liment i habitatge a la metròpoli de Barcelona: dinàmiques, escenaris i reptes. Anuari metropolità de Barcelona 2019: Del barri a la metròpoli. Bellaterra: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.

NOTES

1. Tot i el decalatge temporal que es pot produir entre la inscripció, el registre i el moviment real, en les altes per omissió i en les baixes per inscripció indeguda i d'ofici, les hem tingut en compte. Aquestes representen moviments que es van donar en anys anteriors, cosa que pot interferir en l'anàlisi anual. Tot i això, ambdós casos signifiquen percentatges relativament importants, en el conjunt de la sèrie de dades: 2,9% en el cas de les altes i 11,3% en el cas de les baixes. Alhora, no tots els registres d'altes i baixes inclouen l'origen i el destí, quelcom a tenir en compte i que dificulta obtenir saldos en funció dels orígens i destins.

2. D'ara endavant, si no s'especifica el contrari, les figures i taules presentades provenen de l'explotació del padró.

3. Per simplificar l'anàlisi hem dividit la sèrie en tres períodes: 1997-2009, 2010-2014 i 2015-2020, períodes que es corresponen a grans trets amb fases diferenciades pel que fa a les dinàmiques econòmiques i demogràfiques.

4. Com hem comentat, no tots els registres d'altes i baixes inclouen el territori d'origen i destí; Concretament, els registres dels quals no es disposa d'informació representen el 8% del total de moviments intermunicipals –principalment en el cas de les baixes (15,3%). Els moviments sense informació són: altes per omissió, baixes per inscripció indeguda, baixes per caducitat i baixes per ofici. Per aquest motiu, en lloc de nombres absoluts, optem per oferir percentatges d'orígens i destins respecte al total d'orígens i destins del qual tenim la informació.

5. A diferència de l'anàlisi a nivell del conjunt de la ciutat, per a l'anàlisi específica dels barris s'estudia conjuntament el període 2012-2021 a causa que resulta complicat a nivell de mostra poder dividir el període en dos.